

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 112

---

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS, No. 112*

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1984

LAURI KETTUNEN

HELSINKI 1985

Maatalouden taloudellisen
tutkimuslaitoksen
tiedonantoja N:o 112

The Agricultural Economics
Research Institute, Finland
Research reports No. 112

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1984

Lauri Kettunen

Helsinki 1985

ISBN 951-9202-21-8
ISSN 0355-0877

Esipuhe

Tämä julkaisu sisältää lyhyen katsauksen Suomen maatalouteen vuonna 1984. Monet tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia julkaisun mennessä painoon, joten niihin on suhtauduttava varauksin. Tämä koskee ennen muuta tulokehitystä, jonka osalta tilastojen tarkentuminen vie pitkän ajan. Tehdyt ennakkoarviot antanevat kuitenkin jonkinlaisen käsityksen maatalouden kehityksestä vuonna 1984. Julkaisun III osassa on lyhyt katsaus maatalouspolitiikkaan, sen keskeisimpiin osiin. Se ei pyri olemaan täydellinen esitys maatalouspolitiikasta, vaan perustuu tekijän subjektiivisiin valintoihin tärkeimmistä asioista.

Kiitän Lulu Siltasta, Seppo Hassista, Helena Koivulaa, Kristiina Kolia ja Mikko Ryökästä tutkimuslaitoksestamme sekä Helena Seréniä Maatilahallituksesta tämän julkaisun laatimisessa. Mahdolliset virheet ja puutteet ovat tietenkin täysin tekijän vastuulla. Samoin tässä esitetyt arviot ja kannanotot ovat tekijän omia, eivätkä edusta tutkimuslaitoksen kantaa.

Tämä julkaisu ilmestyy myös englanninkielisenä tutkimuslaitoksen tiedonantoja -sarjassa No 112a.

Helsingissä 21. tammikuuta 1985.

Lauri Kettunen

Sisällysluettelo

	sivu
I Johdanto	5
1. Taloudellinen tilanne	5
II Tuotanto, hinnat ja maataloustulo	7
2. Kasvinviljelytuotanto	7
3. Kotieläintuotanto	11
4. Kulutus	13
5. Ulkomaankauppa	15
6. Hintaratkaisut	
6.1. Kevään hintaratkaisu	18
6.2. Syksyn hintaratkaisu	18
7. Tulokehitys	
III Maatalouspolitiikka	25
8. Ylituotanto jatkuu	25
9. Tuotannon säätely	26
9.1. Tuotannon rajoitus	28
9.2. Vientikustannusmaksut	30
9.3. Tuotannon tukeminen	31
10. Maatalouden investoinnit	32
10.1. Investointituki	33
10.2. Maatalouden velkaantuminen	34
11. Tulonjakopolitiikkaa	35
12. Sosiaalipolitiikkaa	36
13. Maidon kaksihintajärjestelmä	37
IV Yhteenveto ja johtopäätelmiä	39
Liitteet	41

I JOHDANTO

1. Taloudellinen tilanne

Taloudellinen tilanne oli varsin hyvä Suomessa vuonna 1984. Brutto-kansantuotteen kasvu oli ennakoarvioiden mukaan noin 4 % ja kasvu jatkuu lähes samansuuruisena myös vuonna 1985. Meneillään oleva suhdannevaihe on sinänsä ollut varsin loiva verrattuna aikaisempiin suhdannevaihteluihin, mutta toisaalta nyt on vältytty niiltä ylikuumenemisilmiöiltä, joita usein liittyy voimakkaaseen taloudelliseen kasvuun. Verrattuna muihin länsimaihin Suomen taloudellinen tilanne on ollut hyvä.

Taloudellinen kehitys on ollut monessa suhteessa varsin hallittua. Huolimatta korkeasuhdanteesta inflaatiovauhti on hidastunut koko ajan ja se oli vuoden lopulla noin 6 %. Tähän on päästy maltillisilla tulosopimuksilla ja muilla talouspoliittisilla toimilla. Inflaatio-odotukset ovat pienentyneet kansantaloudessa, mikä on helpottanut hintojen kurissapitämistä. Kauppatase oli ennätysellisesti noin 6 mrd. mk ylijäämäinen. Metsäteollisuuden viennin kasvu on ollut nopeaa, mikä on erityisesti parantanut kauppatasetta. Teollisuus on voinut toimia täydellä kapasiteetilla koko vuoden ajan.

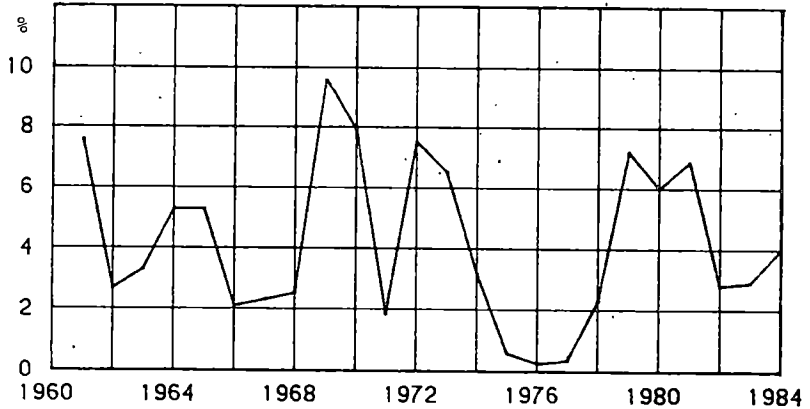
Taloudellisen toimeliaisuuden kasvun myötä on myös työllisyystilanne parantunut. Työttömyysaste oli noin 5.8 % vuonna 1984 eli jonkin verran alempi kuin edellisenä vuonna. Verrattuna muihin OECD-maihin Suomen työttömyystilanne on varsin tyydyttävä, vaikka työttömyyttä pidetäänkin suurimpana ongelmana kansantaloudessamme.

Investointitoiminta ei ole ollut kovin voimakasta, joskin tiettyjä elpymisen merkkejä oli nähtävissä vuoden loppupuolella. Rahamarkkinat olisivat ilmeisesti antaneet mahdollisuuden voimakkaampaankin investointitoimintaan. Varsinkin Suomen Pankin valuuttavaranto kasvoi erittäin voimakkaasti vuoden aikana, mikä pyrki keventämään rahamarkkinoita jopa liian paljon. Tilanne pysyi kuitenkin hallinnassa. Niin sanottujen harmaiden rahamarkkinoiden toiminta

on aktivoitunut, mutta se on nostanut myös keskimääräistä korkotasoa, joka on ollut maassamme yleensä paljon alempi kuin muissa teollisuusmaissa.

Hyvä taloudellinen tilanne on helpottanut myös valtiontalouden hoitoa, joskin valtion lainanotto on edelleen varsin korkealla tasolla. Yleisesti ottaen budjettipolitiikan hoitaminen ei ole tuottanut kovin suuria vaikeuksia, vaikka bruttoveroasteen nostamiselta ei olekaan voitu välttyä. Toisaalta korkeasuhdannevaiheeseen sopii, että verorasitus nousee, joskin tällaisen politiikan toteuttaminen on varsin vaikeaa.

Maataloudessa on myöskin ollut varsin hyvä taloudellinen vuosi, mikä on tukenut yleistä taloudellista kasvua. Metsätalouden voimakas kasvu ja erityisesti hakkuiden vilkastuminen ovat ilmeisesti vaikuttaneet myös maatalouteen. Viljelijöiden kantorahatulot ja muutkin lisäansiot metsätaloudesta ovat ilmeisesti lisääntyneet.

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen kasvuprosentti vuosina 1960-84.

II TUOTANTO, HINNAT JA MAATALOUSTULO

2. Kasvinviljelytuotanto

Kasvuolot olivat vuonna 1984 alkukesästä hyvät mutta loppukesästä huonot. Kevät alkoi lämpimänä ja aikaisena, ja varsinkin toukokuu oli poikkeuksellisen lämmin, mikä enteili hyvää vuodentuloa. Kesäkuun alussa oli kuitenkin kylmä kausi lämpötilan laskiessa jopa kymmeneen pakkasasteeseen eräillä Pohjois-Suomen paikkakunnilla. Myöhemmin kesällä sademäärät nousivat hyvin suuriksi sekä vaikeuttivat korjuutöitä ja alensivat sadon laatua. Osa sadosta jäi jopa korjaamatta.

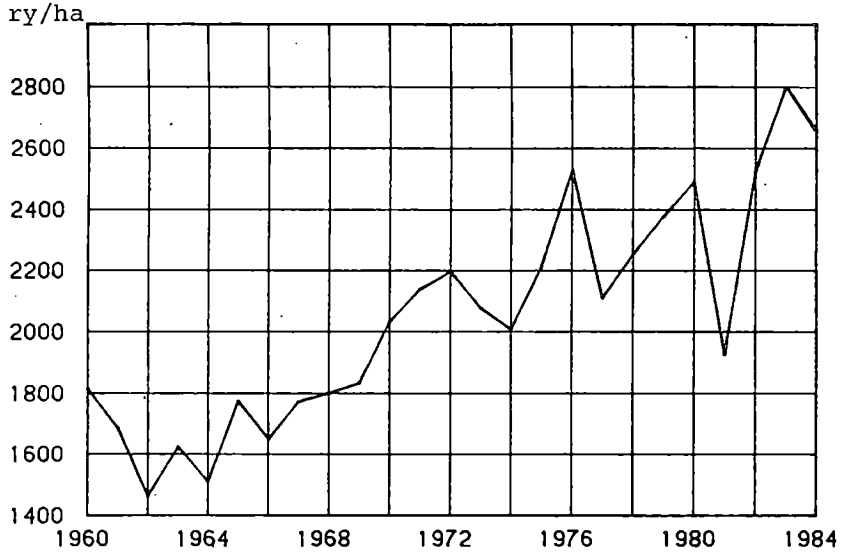
Vuoden 1984 sato oli yhteensä 5367 milj. ry. Hehtaaria kohti laskettuna se oli 2647 ry. eli se oli pitkäaikaisen trendiarvon yläpuolella ja toiseksi suurin sato kautta aikojen (vrt. kuvio 2).

Taulukko 1. Tärkeimpien viljelykasvien pinta-alat ja sadot vuosina 1983 ja 1984.

	1983			1984		
	Ala 1000 ha	Sato		Ala 1000 ha	Sato	
		100 kg/ha	yht. milj.kg		100 kg/ha	yht. milj.kg
Syysvehnä	31.7	35.5	112.6	19.7	25.6	50.4
Kevätvehnä	127.9	34.2	439.9	134.4	31.9	427.9
Ruis	46.7	24.9	116.1	44.1	20.9	92.3
Ohra	550.4	32.1	1764.4	562.3	30.5	1715.3
Kaura	449.9	31.3	1406.5	418.6	31.6	1320.9
Peruna	45.3	177.5	804.0	41.3	180.4	745.1
Sokerijuurikas	32.9	322.8	1060.2	31.4	262.2	914.5
Heinä	490.3	42.0	2057.4	434.8	39.8	1732.2
Säilörehu	203.8	207.7	4232.5	219.0	208.5	4576.3
Öljykasvit	60.9	16.6	101.2	62.0	13.8	85.7
Muut kasvit	56.4			50.6		
Yhteensä	2095.6	2797 ¹	5772.9 ²	2018.1	2647 ¹	5366.9 ²
Laidun	166.4			170.6		
Kesanto	52.4			62.9		
Pellonvaraus	66.8			40.1		
Muu maa	85.4			106.0		
Peltoala yht.	2466.6			2397.6		

1) r.y./ha ilman olkia, 2) milj. ry. ilman olkia

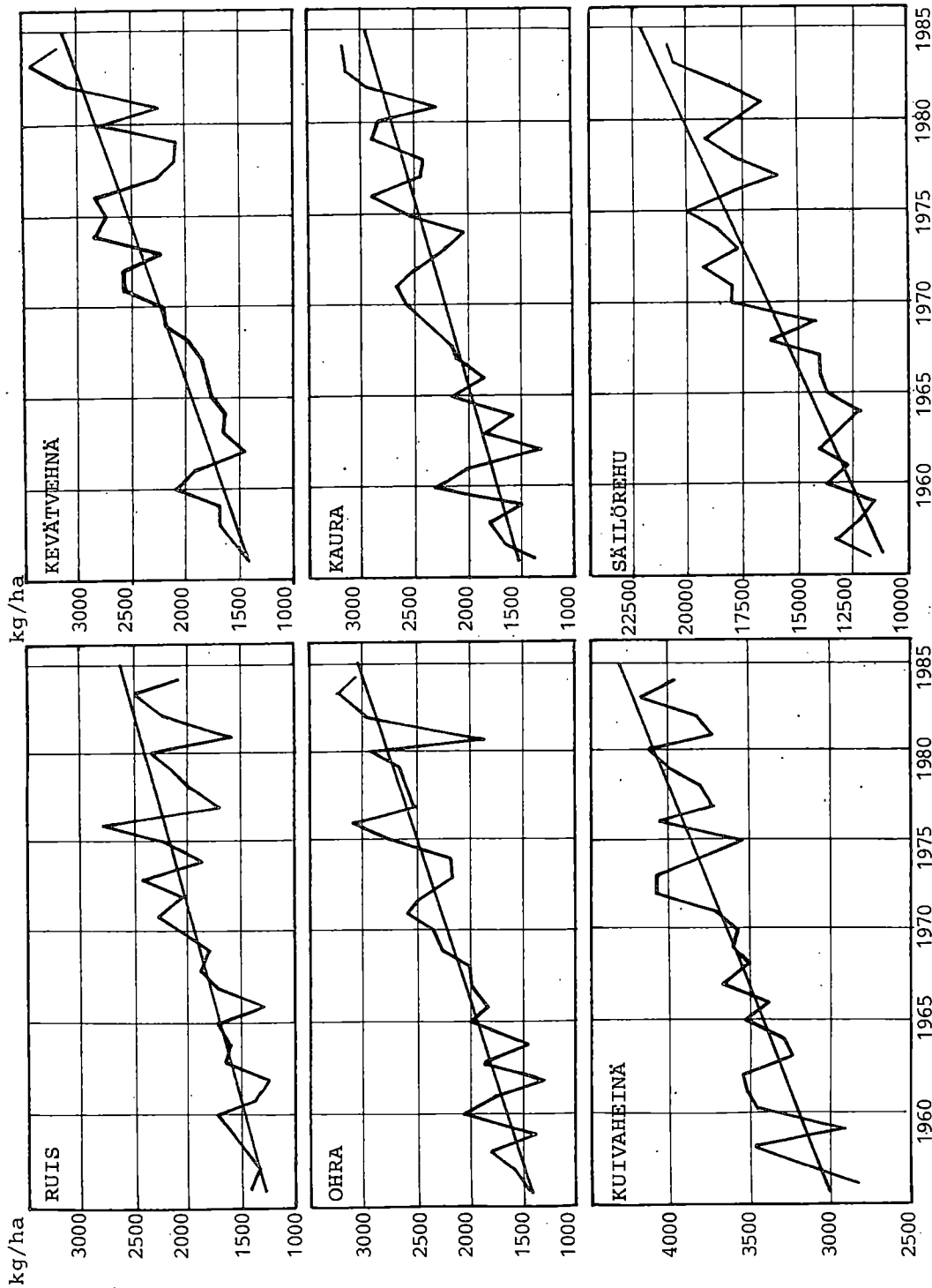

Kuvio 2. Kokonaissato ilman olkia vuosina 1960-84, ry/ha.

Heinän ja säilörehun kasvuun säätila vaikutti ehkä kaikkein vähiten, joskin kuivaheinän korjuussa oli vaikeuksia, minkä takia sen laatu on ilmeisesti huono. Säilörehun osalta sen sijaan saatiin niin määrällisesti kuin laadullisestikin varsin hyvä sato.

Rukiin viljelyala oli pitkästä ajasta lähes tavoitteen mukainen ja kokonaissatokin on suurin piirtein kotimaista kulutusta vastaava. Sen sijaan vehnän sato on riittämätön ja kuluvan talven aikana joudutan maahan tuomaan vehnää. Syysviljojen talvehtiminen oli huonoa, joten osa kylvöistä täytyi rikkoa ja kylvää uudelleen. Määrältään kevätvehnän sato olisi sinänsä ollut hyvä, mutta syksyn sateiden takia suuri osa siitä on laadultaan niin huonoa, että se täytyy käyttää eläinten rehuksi. Osa kevätvehnästä (noin 7 000 ha) jäi myös korjaamatta.

Rehuviljan osalta sen sijaan sato oli hyvä. Varsinkin kauran hehtaarisato oli hyvä ja selvästi yli pitkäaikaisen trendiarvon, joskin osa kaura-alastakin jäi korjaamatta (noin 22 000 ha).

Kuvio 3. Rukiin, kevätvehnän, ohran, kauran, kuivavehneän ja säilörehun hehtaarisadot vuosina 1955-84.

Taulukko 2. Markkinoille tulleet kotimaiset viljamäärät vuosina 1978-84, milj. kg.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Ruis	57	60	90	64	30	76	84
Vehnä	97	108	208	184	251	431	427
Rehuvehnä	113	59	5	42	59	7	20
Ohra	615	588	592	527	587	869	818
Kaura	261	273	347	322	386	564	503

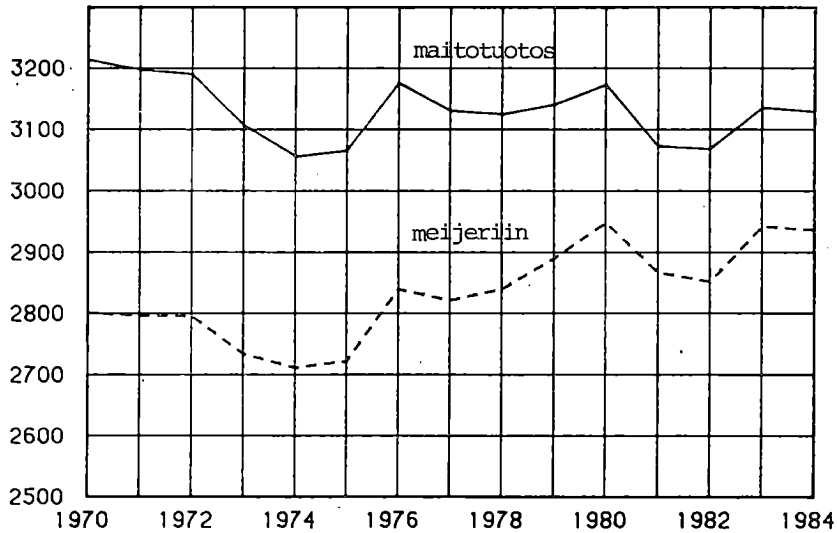
Myös ohran sato oli hyvä. Kun osa vehnästä menee rehuksi, on rehuviljan tarjonta tämän talven aikana runsasta ja arvioiden mukaan rehuviljaa joudutaan viemään ulkomaille tai varastoimaan kotimaahan noin 450 milj. kg. Varastot ovat tosin edellisen hyvän sadon takia hyvin täydet, joten niiden kasvattamiseen ei ole kovin paljon mahdollisuuksia.

Perunan sato oli myös varsin tyydyttävä ja maassa on kotimaista perunaa omaa kulutusta vastaavasti. Sokerijuurikassato oli myös tavoitteen mukainen, vaikka korjuuolot olivatkin hyvin vaikeat sateiden takia. Öljykasvien sato olisi myöskin ollut hyvä, mutta osa siitä jäi korjaamatta sateiden takia.

Kokonaisuudessaan vuoden sato oli hyvä, mutta siinä oli suuria alueellisia eroja. Syksyn sateet vaikeuttivat korjuuta erityisesti Lounais-Suomessa. Arvioiden mukaan satovahingot olivat noin 288 milj. mk, mistä omavastuuosuus huomioon ottaen valtion korvattavaksi arvioitiin jäävän noin 90 milj. mk. Valtion budjetissa olevat satovahinkokorvausrahat eivät täysin riitä tähän, joten maa- ja metsätalousministeriö on suunnitellut laskea liikkeelle satovahinkolainan, jonka avulla viljelijät voisivat selviytyä taloudellisista vaikeuksistaan.

Vaikeat korjuuolot heijastuvat myös ensi kesään, sillä syysviljojen kylvöt jäivät noin puoleen tavoitteesta. Siten on jälleen odotettavissa, että leipäviljan omavaraisuus on tulevanakin vuonna huono. Mm. rukiin kylvöala on aivan riittämätön kotimaista kulutusta ajatellen.

milj. litraa

Kuvio 4. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottamat maitomäärät vuosina 1970-84.

3. Kotieläintuotanto

Maidontuotanto aleni noin 0.2 % vuonna 1984. Lehmien lukumäärä on alentunut varsin tasaisesti, mutta vastaavasti myös lehmien keskituotokset ovat nousseet, minkä takia tuotanto on muuttunut varsin vähän. Maidontuotantoa on yleensä pyritty alentamaan, koska omavaraisuusaste nousee jo yli 130 %:n, mutta tavoite on selvästi alempi. Meijeriin tullut maitomäärä oli noin 2935 milj. litraa eli se ylitti tuotantokaton noin 175 milj. litralla. Maidontuotannon ennustetaan alenevan hieman ensi vuonna. Vuoden alusta tulevat voimaan tilakohtaiset kiintiöt, jotka oletettavasti tulevat estämään tuotannon kasvun, mutta tuskin alentavat tuotantoa kovin paljon ainakaan ensimmäisenä vuonna.

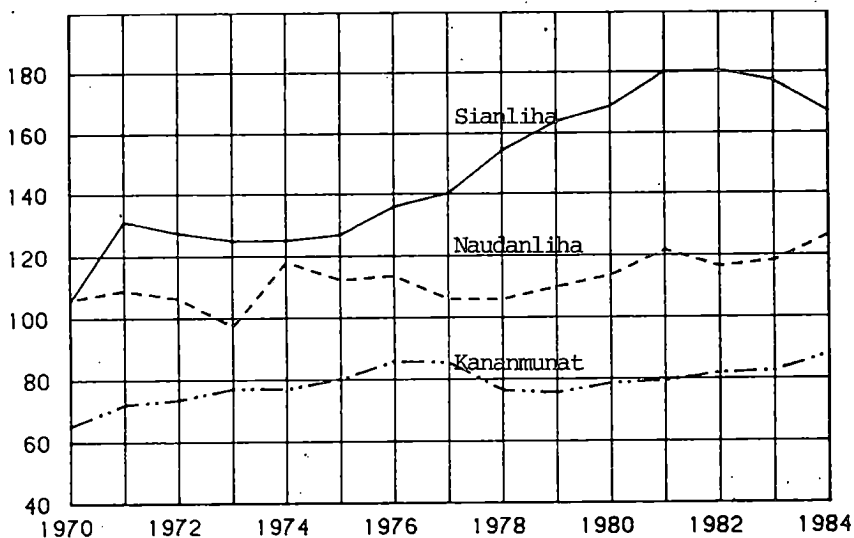
Naudanlihantuotanto kasvoi vuonna 1984 vajaat 8 % eli se oli noin 120 milj. kg. Teuraseläinten lukumäärä on vähentynyt lypsylehmien lukumäärän aletessa, mutta teuraspainot kasvavat edelleen, mikä ylläpitää nykyistä tuotantotasoa. Kulutus on selvästi alempi kuin tuotanto, joten vientiä täytyy harjoittaa päättyneenä vuonnakin.

Taulukko 3. Kotieläintuotanto vuosina 1978-84.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984 ^e
Maito, milj. litraa	3125	3141	3174	3082	3068	3136	3129
Naudanliha, milj.kg	106	110	114	122	117	118	127
Sianliha	154	164	169	179	181	177	169
Kananmunat	76	76	79	80	82	83	88
Siipikarjanliha	12	14	15	17	17	18	19
Muu liha	2	2	2	2	2	2	2

Sianlihantuotanto on parhaiten sopeutunut tuotantokattoihin. Uusimpien tilastojen mukaan sianlihan tuotanto kääntyi selvään laskuun jo vuonna 1983, ja tämä aleneminen jatkui edelleen vuonna 1984, jolloin tuotanto aleni noin 4.5 % edellisvuoteen verrattuna. Vientikatto oli 17 milj. kg vuonna 1984, eikä sitä kovin paljoa ylitettykään. Sianlihantuotantoa on pystytty alentamaan erityisesti tuotannonrajoitustoimilla, varsinkin ns. sikabonuksella. Vuodelle 1985 ennustetaan suurin piirtein samansuuruista tuotantoa kuin päättyneenäkin vuonna.

milj. kg

Kuvio 5. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1970-84.

Kananmunantuotanto sen sijaan on kääntynyt voimakkaaseen nousuun. Tuotanto kasvoi jo vuonna 1983 ja tämä suuntaus jatkui edelleen vuonna 1984, jolloin tuotannon kasvu oli noin 6 % eli tuotanto nousi noin 88 milj. kiloon. Näin kananmunien tuotantokatto, joka on vain 16 milj. kiloa, ylittyi noin 20 milj. kg:lla. Oma-varaisuusaste on noussut jo 169 %:iin. Kun kananmunien vientihinta on ollut yleensä alhainen, tämä ylituotanto on ehkä kaikkein epäedullisinta maataloudelle.

Kotieläintuotannon yhteydessä on syytä mainita hirvenliha, vaikka se ei kuulukaan kotieläintuotantoon. Se vaikuttaa kuitenkin melkoisesti lihamarkkinoihin syksyllä, sillä hirvenlihaa saatiin arvion mukaan noin 9 milj. kiloa. Hirviä kaadettiin kaikkiaan vajaa 70 000 kappaletta, koska hirvikantaa haluttiin supistaa sen aiheuttamien vahinkojen takia. Poronlihan tuotanto kasvoi myös vuonna 1984 huomattavasti eli noin 3 milj. kiloon saakka (aikaisemmin noin 2 milj. kg), joskin sen vaikutus lihamarkkinoilla on selvästi pienempi kuin hirvenlihan. Poronlihaa pyritään markkinoimaan nyt myös ulkomaille.

4. Kulutus

Maataloustuotteiden kulutuksessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia. Maitotuotteiden kulutus on säilynyt suurin piirtein entisellä tasolla, kun sen sijaan lihan kulutuksessa on lievää nousua. Taloudellinen kasvun on ollut suhteellisen hyvä ja

Taulukko 4. Maitotuotteiden kulutus vuosina 1975-84, kg/capita.

	Maitonesteet	Voi	Juusto
1975	291.8	12.9	6.2
1976	287.5	12.6	6.2
1977	282.3	12.0	6.2
1978	279.1	11.7	6.5
1979	276.0	12.5	6.8
1980	272.6	11.8	7.2
1981	264.0	12.0	7.7
1982	262.1	12.1	8.0
1983	252.1	11.9	8.3
1984 ^e	245.7	11.6	8.7

Taulukko 5. Lihan ja kananmunien kulutus vuosina 1975-84, kg/capita.

	Naudan- liha	Sian- liha	Siipikar- janliha	Kanan- munat
1975	24.2	26.7	2.4	10.9
1976	23.6	25.9	2.4	10.6
1977	22.7	27.2	2.7	10.7
1978	22.1	27.8	2.8	11.3
1979	23.4	28.9	2.9	11.3
1980	23.3	29.6	3.0	10.9
1981	22.3	29.5	3.5	10.7
1982	21.9	30.3	3.5	10.6
1983	21.2	30.8	3.6	10.6
1984 ^e	22.2	31.1	4.0	10.7

reaalitulot ovat kasvaneet, joten varsinkin tulojoustavien tuotteiden kulutus on noussut.

Kulutusmaidon ja yleensä nestemäisten maitotuotteiden kulutus aleni keskimäärin noin 3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Samoin voin kulutus alenee jatkuvasti, vaikka voin ja margariinin hintasuhte on pyrittykin pitämään ennallaan. Toisaalta on todettava, että myös margariinin kulutus on lievästi alentunut, joten margariini ei ole siis korvannut voita viime vuosina. Juuston kulutus sen sijaan kasvoi noin 2 % edellisvuoteen verrattuna. Juusto onkin eräs ainoita maataloustuotteita, jonka kulutuksen odotetaan kasvavan vielä tulevaisuudessakin.

Aikaisemmin ennustettiin, että myös sianlihan kulutus kasvaa varsin voimakkaasti, mutta kehitys ei ole ollut niin nopeaa kuin esimerkiksi 1970-luvulla. Syynä on ehkä kulutuksen kylälästympisteiden saavuttaminen tai toisaalta hintakehitys ei ehkä ole ollut niin edullinen sianlihalle kuin aikaisemmin. Naudanlihan hinta ei ole nimittäin muuttunut suhteessa sianlihaan ja siten substituutiota sianlihan ja naudanlihan välillä ei ole tapahtunut niin voimakkaasti kuin aikaisemmin. Naudanlihan kulutus on tosin säilynyt suurin piirtein aikaisemmalla tasolla, mutta odotettavissa on, että naudanlihan kulutus voisi jopa laskea nykyisestä tasosta. Broilerin ja muun siipikarjanlihan kulutus on toistaiseksi ollut maassamme varsin vähäistä eli noin 3-4 kg/capita.

Kananmunien kulutus on pysynyt pitemmän aikaa 11 kg/capita tasolla. Kulutus on jopa lievästi laskenut aikaisempina vuosina, mutta alustavien arvioiden mukaan kulutus nousi hieman vuonna 1984. Suuria muutoksia ei ole kuitenkaan odotettavissa tulevaisuudessa.

5. Ulkomaankauppa

Maataloustuotteiden ulkomaankauppa on jälleen elpynyt. Mm. viljan vienti lisääntyi vuoden 1983 runsaan sadon takia. Myös vuonna 1984 saatiin rehuviljaa enemmän kuin kotimaassa tarvitaan, mikä tulee ylläpitämään viljan vientiä jatkossakin.

Sianlihan vienti on hieman vähentynyt, sillä tuotanto ja kulutus ovat nyt paremmassa tasapainossa kuin aikaisemmin. Naudanlihan vienti on sen sijaan säilynyt aikaisemmalla tasolla. Kananmunien vienti lisääntyi noin 20 % edellisvuodesta, mikä johtui tuotannon voimakkaasta kasvusta. Maitotuotteiden kokonaisvientä on myös säilynyt edellisvuosien tasolla, mutta sen rakenteessa on tapahtunut lieviä muutoksia. Meijerivoin vienti on alentunut, mutta sen sijaan juuston ja maitojauheen vienti on lisääntynyt huomattavasti.

Taulukko 6. Eräiden maataloustuotteiden vienti vuosina 1975-84, milj. kg.

	Voi	Juusto	Maito- jauhe	Sian- liha	Naudan- liha	Kanan- munat
1975	11.9	21.3	20.1	2.0	1.6	28.5
1976	21.2	30.2	22.0	12.0	2.4	34.4
1977	15.6	33.6	29.1	11.1	0.5	33.8
1978	14.9	36.5	27.4	22.1	0.8	22.2
1979	17.4	40.9	28.1	27.3	0.4	21.0
1980	9.8	41.1	30.5	25.5	0.9	25.8
1981	14.7	37.6	28.4	39.7	16.1	27.5
1982	8.8	34.8	23.2	36.1	8.1	30.1
1983	26.6	32.3	37.5	25.5	17.8	32.2
1984 ^e	21.0	39.0	42.0	21.0	17.0	37.0

Taulukko 7. Maataloustuotteiden vienti ja tuonti vuosina 1975-84, milj. mk.

	Vienti	Tuonti			
		Yht.	Kahvi ja tee	Hedelmät	Juomat ja tupakka
1975	719.8	2472.3	368.5	341.4	184.9
1976	921.4	2332.4	692.3	366.0	155.7
1977	1303.3	2899.9	1012.9	404.1	166.0
1978	1127.3	3107.2	904.4	447.1	226.9
1979	1284.2	3679.9	932.7	533.9	226.7
1980	1669.9	4598.1	1097.1	638.0	255.6
1981	2639.4	4462.2	825.4	688.9	335.1
1982	2151.9	5308.9	990.5	710.6	286.0
1983	2673.4	4888.2	1065.7	752.2	332.7
1983 ^e	2129.3	3943.3	902.5	567.6	267.7
1984 ^e	2525.6	4153.6	1052.9	575.6	293.6

Maataloustuotteiden viennissä on ongelmana ennen muuta vientihintojen kääntyminen laskuun. Voin ja juuston maailmanmarkkinahinnat ovat jatkuvasti lievästi laskeneet vuodesta 1982 saakka. Tämä tietenkin merkitsee lisää vientisubventioita.

6. Hintaratkaisut

Maataloustuloneuvottelut aloitettiin periaatteessa normaaleissa olosuhteissa. Maataloustulolakihan antaa selvät pelisäännöt tuloratkaisun valmistelulle ja tekemiselle. Neuvottelut alkoivat myös niiden mukaisesti vuoden alussa ja maatalouden hintaneuvottelukunta sai valmiiksi kustannusten kehitystä selvittävän kokonaislaskelman helmikuun puoliväliin mennessä.

Yleinen työmarkkinatilanne sekoitti kuitenkin jälleen maataloustuloneuvotteluja. Työntekijä- ja työnantajajärjestöt pyrkivät nimittäin koko ajan laaja-alaiseen kokonaisratkaisuun ja sen tähden neuvottelut venyivät yli helmikuun lopun, mikä on takarajana niin normaalille maataloustuloratkaisulle kuin myös yleisille työmarkkinaratkaisuille. Maatalous ei halunnut tehdä erillISRatkaisua ennen muita työmarkkinaratkaisuja, eikä valtiolta ollut ilmeisesti kovin halukas tekemään edes tarjousta, ennen kuin yleistilanne olisi selvä

muilla sektoreilla. Niinpä kun neuvottelut pitkittyivät koko ajan, maataloustuloneuvottelijat päättivät jakaa ratkaisun kahteen osaan siten, että kustannuskompensaatio toteutettiin maaliskuun alussa ja tuloratkaisu siirrettiin tehtäväksi myöhemmin.

Vaikea työmarkkinatilanne johti lopulta sovittelijan asettamiseen kokonaisratkaisun löytämiseksi. Toimitusjohtaja Pekkasen välitysehdotus johtikin 2-vuotiseen kokonaisratkaisuun, johon tuli mukaan myös maatalous. Maatalouden edustajat protestoivat sitä, että maatalous sidottiin jälleen mukaan palkkaratkaisuun. On kuitenkin todettava, että maatalous oli ensimmäinen, joka hyväksyi sopimusehdotuksen. Kokonaisratkaisu oli varsin laaja paketti, johon kuului niin palkkaratkaisu kuin myös muita sopimuksia. Mm. työajan lyhentämisestä, joka oli eräs vaikeimpia asioita neuvotteluissa, saatiin aikaan sopimus.

Myös maatalouden osalta ratkaisuun sisältyi muita sopimuksia kuin pelkkä hintaratkaisu. Niinpä nykyistä maataloustulolakia jatkettiin 2 vuodella muuttaen kuitenkin hieman vienti- ja tuotantokattoja. Maidon 2-hintajärjestelmästä sovittiin myös ratkaisun yhteydessä. Lisäksi päätettiin, ettei vuodesta 1984 alkaen viljan viennistä aiheutuvia kustannuksia lueta vientikustannuksiin. Rehuviljalle tuli kuitenkin vientikatto vuosille 1986 ja 1987. (ks. taulukko 13). Sopimukseen sisältyi myös maatalousyrittäjien vuosiloman jatkaminen yhdellä päivällä vuodessa 1.4.1986 alkavan lomavuoden alusta.

Maatalousneuvottelijat sopivat lisäksi eräistä sosiaalipoliittisista ratkaisuista. Maatalousyrittäjäin vuosilomaoikeus yhtenäistetään, sijaisapua parannetaan, viikkovapaatoiminta vakinaistetaan, työterveyshuoltoa parannetaan ja eläketurvaa kehitetään.

Varsinainen tuloratkaisu maatalouden osalta oli 310.0 milj. mk hinnoitteluvuonna 1984/85 ja 345 milj. mk hinnoitteluvuonna 1985/86. Vuoden 1984 ratkaisusta vähennettiin 12 milj. mk maatalouden vuosiloma- ja sijaisapuosuutena.

Yleisesti ottaen maataloustuloratkaisu meni varsin vaivattoman tuntuiseksi. Ristiriidat eivät ainakaan tulleet voimakkaasti julkisuuteen. Maatalouden hyvä tulokehitys oli ehkä syynä siihen,

ettei maatalous voinut esittää erikoisvaatimuksia tällä kertaa. Toisaalta on todettava, että maataloustulojärjestelmä takaa täyden inflaatio suojan ynnä jonkinlaisen tulokorotuksen, johon vain harvoissa maissa on ilmeisesti varaa tällä hetkellä.

6.1. Kevään hintaratkaisu

Hintaneuvottelukunnan laskelman mukaan kustannusten nousu oli heinäkuusta 1983 tammikuuhun 1984 yhteensä 660.8 milj. mk eli 4.8 %. Muiden tuotteiden tuoton nousu 55.8 milj. mk ja tavoitehintojen alituksen palautus 102.5 milj. mk vuodelta 1982 alensivat kustannuskompensaation 502.5 milj. markkaan. Tämä summa on täysin laskennallinen, eikä se aiheuta vaikeuksia neuvotteluissa. Tavoitehintoihin siitä meni 481 milj. mk ja hintapoliittiseen tukeen 21.5 milj. mk.

Tavoitehintoja korotettiin noin 3.3 %. Rukiin hintaa tosin nostettiin hieman enemmän, mutta siihen oli syynä aikaisemmin maksetun viljelypalkkion poistaminen. Maidon lisähintaa alennettiin samalla 1.5 penniä litralta, koska meijeriin tulleen maitomäärän kasvun takia budjetoidut varat eivät ole riittäneet koko lisähinnan maksamiseen..

6.2. Syksyn hintaratkaisu

Syksyn maataloustuloneuvotteluissa on kysymyksessä vain kustannusten nousun kompensointi, mikä perustuu hintaneuvottelukunnan laatimaan kokonaislaskelmaan. Neuvottelijoiden päätösvalta jääkin varsinaisesti korotuksen jakamiseen eri tuotteille. Jaon osalta tosin oli ilmeisesti jossain määrin erimielisyyksiä. Valtion neuvottelijat olisivat ilmeisesti halunneet jättää kananmunien tavoitehinnan korotuksen pienemmäksi kuin mitä lopulta tapahtui tarkoituksena vähentää sillä tavoin kananmunien ylituotantoa, joka on kääntynyt voimakkaaseen nousuun. Tuottajajärjestöt esittivät jopa julki lausumassaan, ettei hintaa saa käyttää tuotannon ohjaukseen. Taustalla oli ilmeisesti ajatus, että siten puututtaisiin myös tulokehitykseen. Tuottajien mielestä tuotannon ohjauksessa tulisi käyttää muita keinoja.

Taulukko 8. Kevään 1984 hintaratkaisujen (1.3. ja 1.4.)
kustannuslaskelma.

	Syksyn 1983 taso, milj. mk	Kevään 1984 taso, milj. mk	Muutos %
Tuotto			
Tavoitehintatuotteet	14.408,2	14.408,2	
Muut tuotteet	1.665,1	1.673,8	0,5
Vuokratulot	468,5	510,6	
Jälkitilit	492,4	492,4	
Tuki yhteensä	1.922,2	1.927,2	
Yhteensä	18.956,4	19.012,2	
Kustannukset			
Tarvikekustannus	7.844,8	8.163,1	4,0
Paikkakustannus	417,2	425,0	1,9
Kone- ja kalustokustannus	3.120,2	3.330,4	6,7
Rakennuskustannus	1.015,2	1.072,6	5,7
Vuokramenot	380,1	384,5	1,2
Muut menot	848,1	910,8	7,4
Yhteensä	13.625,6	14.286,4	4,8
Maataloustulo	5.330,8	4.725,8	
Muutos perustasosta		605,0	

Taulukko 9. Kevään tuloratkaisun tuotto- ja kustannuslaskelma.

	Milj. mk.
Kustannusten nousu	+660.8
Tuoton nousu	-55.8
Tavoitehintojen alitus v. 1982, palautus	-102.5
Tuotto- ja kustannuslaskelman mukainen korotustarve	502.5
Tuotto- ja kustannuslaskelma	502.5
Maataloustulon korotus	310.0
Yht.	812.5
Syksyn korotussummasta viljaan	30.9
Yht.	843.4
Kompensatiosumman jako:	
tavoitehintoihin	777.1
hintapol.tukeen	54.3
loma- ja sijaisapujärjest.kust.	12.0
Yht.	843.4

Taulukko 10. Syksyn 1984 hintaratkaisun kustannuslaskelma.

	Kevään 1984 taso, milj. mk	Syksyn 1984 taso, milj. mk	Muutos %
Tuotto			
Tavoitehintatuotteet	15.185,1	15.185,1	
Muut tuotteet	1.673,8	1.673,8	
Vuokratulot	510,6	510,6	
Jälkitilit	492,4	572,8	16,3
Tuki yhteensä	1.981,5	1.981,5	
Yhteensä	19.843,4	19.923,8	
Kustannukset			
Tarvikekustannus	8.163,5	8.546,1	4,7
Palkkakustannus	420,3	447,5	6,5
Kone- ja kalustokust.	3.330,4	3.344,6	0,4
Rakennuskustannus	1.072,6	1.082,8	1,0
Vuokrakustannus	384,5	399,4	3,9
Muut menot	910,8	910,8	
Yhteensä	14.282,1	14.731,2	3,1
Maataloustulo	5.561,3	5.192,6	
Muutos perustasosta		368,7	

Ratkaisun osat:

	Milj. mk
Kustannusten nousu	449,1
Tuoton lisäys	-80,4
Keväällä tehty viljojen hinnankorotus	-30,9
Yhteensä	337,8
Kompensatiosumman jako:	
tavoitehintoihin	306,7
hintapol.tukeen	24,1
loma- ja sijaisapujärjest.	7,0
Yhteensä	337,8

Hinta on kuitenkin ehkä tehokkain tuotannon ohjaamisväline, joten sitä on syytä myös käyttää. Maataloustulolaki edellyttää myös, että hintaratkaisua tehtäessä on otettava huomioon muiden seikkojen ohella myös markkinatilanne. Kanamunantuotannon voimakas kasvu on ilmeisesti osoitus kannattavuuden paranemisesta ja siten hyvästä tulokehityksestä, joskin on todettava, että muutkin tekijät voivat

Taulukko 11. Tavoitehinnat vuosina 1983-84.

		1.3.83	1.4.83	1.9.83	1.3.84	1.4.84	1.9.84
Ruis ¹	p/kg			220,70			245,00
Vehnä ¹	"			204,80			218,00
Rehuohra ¹	"			151,00			161,00
Rehukaava ¹	"			141,50			150,00
Maito ²	p/l	197,20	202,70	205,70	212,70	216,70	221,60
Naudanliha ³	mk/kg	21,56	22,01	22,31	23,01	23,31	23,91
Sianliha	"	13,68	13,98	14,18	14,68	14,98	15,38
Kanamunat	"	9,23	9,46	9,60	9,90	10,05	10,20
Lampaanliha ⁴	"	24,80	25,30	25,30	25,30	25,60	26,15

1) Alkaen 1.8. Hinnat ovat syksystä 1983 alkaen tilahintoja.

2) Maidon lisähintaa on maksettu seuraavasti:

1.4.1983 alkaen 15 p/l 200 000 litraan asti

1.3.1984 alkaen 13.5 p/l "

sekä lisäksi

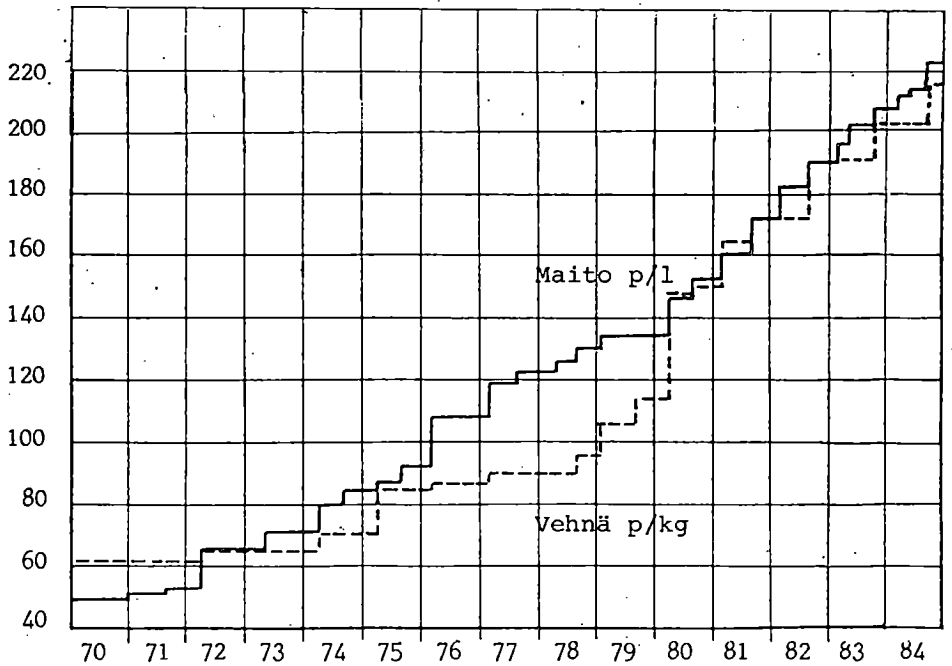
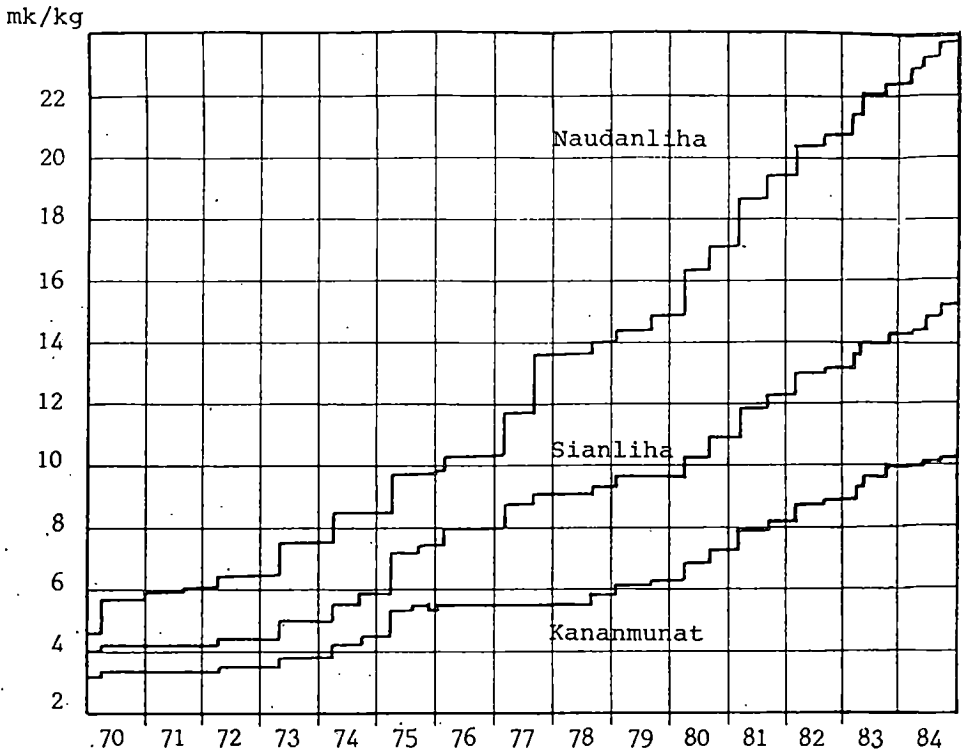
1.9.1981 alkaen 10,5 p/l 30 000 litraan asti

1.9.1983 alkaen 11,5 p/l "

3) Naudanlihan tuotantopalkkiota on maksettu seuraavasti:

	Sonni		Hieho	
	160-210 kg	210 kg	130-160 kg	160 kg
1.9.1981 alkaen	1,50	2,50		2,50
1.3.1982 alkaen	1,90	2,90	1,00	2,90

4) Lampaanlihan tuotantopalkkio on ollut 1.3.1984 alkaen 3,70 mk/kg.

Kuvio 6. Eräiden maataloustuotteiden tavoitehinnat vuosina 1970-84.

vaikuttaa tuotannon kasvuun. Onhan viljelijöillä vaikeuksia valita sopiva tuotantosuoja, koska kaikilla kotieläintuotannon aloilla on ylituotantoa ja sen tähden myös monenlaisia tuotannonrajoituksia.

Kustannusten nousu tammikuusta heinäkuuhun oli yhteensä 449.1 milj. mk eli 3.1 %. Ratkaisussa otetaan vähentävänä tekijänä huomioon jälkitilien nousu, mikä oli 80.4 milj. mk. Kun kevään ratkaisun yhteydessä oli sovittu viljan tavoitehintojen korotukseen käytettäväksi 30.9 milj. mk syksyn ratkaisusta ja kun lisäksi maatalouden lomituskustannuksista on maatalouden oma osuus 1/4 eli 7 milj. mk, jäi lopulliseksi korotustarpeeksi 337.8 milj. mk. Tavoitehintoihin osoitettiin ratkaisusta 306.7 milj. mk ja hintapoliittiseen tukeen 24.1 milj. mk.

Syksyn ratkaisun yhteydessä korotetaan yleensä vain kotieläintuotteiden tavoitehintoja. Suhteellisesti eniten nostettiin syksyllä sianlihan tavoitehintaa eli 2.7 % ja vähiten kananmunien tavoitehintaa eli 1.5 % (vrt. taulukko 11). Korotukset kohdistuivat siis varsin tasaisesti kaikkiin tuotteisiin.

Tavoitehintoja nostettiin koko vuoden aikana yhteensä 7.5 % eli hieman enemmän kuin yleinen hintataso nousi koko vuoden aikana. Rukiin tavoitehintaa nostettiin 11 %, mikä johtui ennen muuta siitä, että erityinen rukiin viljelypalkkio poistettiin kokonaan. Muiden tuotteiden osalta korotukset ovat olleet varsin tasaiset. Lampaanlihan tavoitehinnan korotus jäi kuitenkin 3.5 %:iin ehkä siksi, että sen tavoitehinnan toteutuminen on ollut vaikeinta. Yleisesti ottaen tavoitehinnat toteutuvat melko hyvin. Kuluneena vuonna oli maidon tuottajahinta lievästi tavoitehinnan yläpuolella, kun sen sijaan lihan tuottajahinnat jäivät alle tavoitehintojen. Kananmunien kohdalla tavoitehintaa saavutettiin melko tarkkaan huolimatta siitä, että vientitakuuhintaa alennettiin 50 p/kg heinäkuun alusta.

7. Tulokehitys

Aivan vuoden lopussa tehty tulokehitysarvio voi olla monella tavalla virheellinen. Niin tuotannon kuin tuotantopanostenkin määrissä ja hinnoissa voi olla virheitä, ja kun maataloustulo lasketaan tuotannon ja kustannusten erotuksena, on helppo ymmärtää, että virhe

Taulukko 12. Maataloustulon kehitys vuosina 1975-84, milj. mk ja indeksinä.

	Kokonais- tuotto	Kokonais- kustannus	Maatalous- tulo	Indeksi
1975	8.099,4	4.978,0	3.121,4	100,0
1976	9.727,1	5.763,8	3.508,3	112,4
1977	9.977,2	6.234,7	3.742,5	119,9
1978	10.246,2	7.199,0	3.047,2	97,6
1979	11.147,4	8.166,6	2.980,8	95,5
1980	13.176,1	9.736,5	3.439,6	110,2
1981	14.760,4	11.271,8	3.488,6	111,8
1982	17.594,1	13.141,7	4.452,4	142,6
1983	19.907,5	13.711,5	6.196,0	198,5
1984	21.013,8	14.030,5	6.983,3	223,7

voi olla suuri. Kun kuitenkin tuloarvio on onnistunut jotakuinkin aikaisempina vuosina (esim. virhe oli viime vuonna noin 100 milj. mk eli 1.6 % maataloustulosta), on seuraavassa jälleen annettu ennakkoarvio tulokehityksestä. Toivottavasti ennustevirhe on edelleen siedettävän suuruinen.

Ennakkoarvion mukaan maatalouden hyvä tulokehitys jatkui myös vuonna 1984. Maataloustulo nousi nimittäin noin 12 % edellisvuoteen verrattuna. Kesän 1984 sato ei ollut niin hyvä kuin vuoden 1983 sato, mutta kalenterivuositain tarkasteltaessa vaikutukset tasaantuvat. Tavallisesti hyvä sato tuntuu vielä seuraavan kalenterivuoden alussa ja näin kävi myös vuonna 1984. Toisaalta vuoden 1984 sato oli hieman normaalia parempi, vaikei se ollutkaan edellisen sadon suuruinen.

Tuotannon määrä aleni hieman vuonna 1984. Maidontuotantohan laski noin 1 % ja myös lihantuotanto aleni hieman. Kokonaisuudessaan kotieläintuotannon volyymi aleni alustavan arvion mukaan 0.5 %. Viljan kauppaan tullut määrä, joka vaikuttaa myös merkittävästi kokonaislaskelmaan, oli lähes edellisvuoden suuruinen. Kahden hyvän sadon vaikutus tuntuukin eniten tuotantopanosten puolella. Rehujen ostot alenivat nimittäin 10 % edellisvuoteen verrattuna, ja kun lannoitteiden ostotkin alenivat 7 %, kaikkien tuotantopanosten volyymi laski 2 %. Tällä oli suurin vaikutus tulojen suotuisaan kehitykseen.

III MAATALOUSPOLITIikka

8. Ylituotanto jatkuu

Vaikka maataloustuotanto ei ole kasvanut juuri lainkaan, on ylituotannosta muodostunut maatalouspolitiikan vaikein ongelma. Se koskettaa tällä hetkellä ennen muuta viljelijöitä, sillä maataloustulolaki asettaa rajat valtiovallan osallistumiselle ylituotannon vientiin. Tuotanto- ja vientikatot ovat ylittyneet kaikkien kotieläintuotteiden osalta, mistä syystä maataloudelta kannettavat vientikustannusmaksut nousivat vuonna 1984 noin 500 milj. markkaan ja lisäksi jäi vielä perimättä noin 13 milj. mk. Ne ovat siis noin 7 % vuoden 1984 maataloustulosta. Arvoltaan tämä vienti- ja tuotantokattojen ylitys on noin 3 % maatalouden kokonaistuotosta.

Myös julkista valtaa ylituotanto koskettaa monella tavalla. Kotimaisten tuottajahintojen nousu ja maailmanmarkkinahintojen lasku ovat nostaneet vientisubventioiden tarvetta. Viljan ylituotannosta vastaa vielä valtiolta, ja koska parina viime vuonna viljasato on ollut hyvä, on vientisubventioiden kasvu tapahtunut sitä kautta. Vuonna 1986 tulee myös rehuviljan vientikatto (480 milj. kg) voimaan. Normaalina vuonna ei päästä näin korkeaan rehuviljan ylituotantoon, ellei kotieläintuotanto alene tuntuvasti. Tämän jälkeen vain leipäviljältä puuttuu tuotantokatto, mutta toistaiseksi ainakin leipäviljan tuotannon lisääminen ei näytä onnistuvan kovin hyvin, eikä sen ylituotantokaan näytä siis kovin todennäköiseltä.

Maidon ylituotanto vaatii edelleen eniten vientitukea. Erilaiset tuotannon rajoitustoimet eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, vaan kokonaistuotanto on pysynyt suurin piirtein vakiona ja meijeriin tullut maitomäärä on lievästi kasvanut viime vuosina, joskin se aleni hieman vuonna 1984. Kaksihintajärjestelmän säätäminen olikin tärkeimpiä maatalouspoliittisia toimia vuoden 1984 aikana. Se tuli voimaan vuoden 1985 alussa, mutta vain 1-vuotisena. Maataloustulosopimuksen yhteydessä sovittiin myös, että nykyistä maataloustulolakia jatketaan kahdella vuodella eli hinnoitteluvuoteen 1987/88 saakka. Siinä yhteydessä säädettiin myös tuotantokatoista vastaavalle ajalle. Ne alenevat hieman, joten maatalouden tulee vähentää tuotantoaan yhä enemmän.

Maatalouden investointitoimintaa on rajoitettu voimakkaasti mm. perustamislupajärjestelmin ja kotieläinrakennusten lainoitusta tiukentamalla. Vuonna 1984 oli voimassa lähes täydellinen investointikielto. Samanaikaisesti on kuitenkin maatalouden pääomahuolto nousemassa yhä tärkeämmäksi maatalouspoliittiseksi ongelmaksi. Sitä pohdittiin mm. velkarasitustoimikunnassa, joka jätti mietintönsä vuoden lopussa. Mietintöä tarkastellaan lähemmin kappaleessa 13.

9. Tuotannon säätely

Suuri osa maatalouspoliittisista toimenpiteistä on kohdistunut ylituotannon rajoittamiseen tai vähentämiseen. Maataloustulolaki on tavallaan asettanut tuotantotavoitteet määräämällä, mikä on valtion osuus ylituotannon viennissä. Taulukkoon 13. on koottu tuotanto- ja vientikatot vuosina 1979-87. Maataloustulolakia jatkettaessa viime vuonna aina hinnoitteluvuoteen 1987/88 säädettiin myös tuotanto- ja vientikatoista vuosiksi 1986 ja 1987.

Kotieläintuotteiden osalta katot ovat ylittyneet jatkuvasti. Leipä- ja rehuviljan osalta sen sijaan katot alittuivat vuosina 1979-82 ja maatalous sai lukea alituksen hyväkseen muiden tuotteiden kohdalla, ts. vientikustannusosuus pieneni tämän alituksen takia. Vuosina 1983-1985 ei ole mitään vientikattoa viljan viennillä, joten valtio joutuu rahoittamaan sen kokonaan.

Voitaisiin ajatella, että sen jälkeen kun tuotanto- ja vientikatot on asetettu, valtio voisi jättää ylituotannon hoidon kokonaan maatalouden itsensä tehtäväksi (mikä voisikin ehkä olla tehokkain

Taulukko 13. Meijerimaidon tuotantokatto (milj. litraa) ja muiden tuotteiden vientikatot (milj. kg) vuosina 1979-87.

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Meijerimaito	2710	2675	2675	2675	2790	2760	2730	2710	2695
Sianliha	14	13	13	13	18	16	14	14	13
Naudanliha					14	12	12	12	12
Kanamunat	15	12	12	12	17	15	13	12	11
Leipävilja	105	100	100	100					
Rehuvilja	210	200	200	200				480	480

Taulukko 13. Tuotanto- ja vientikattojen ylitykset sekä maatalouden osuus vientikustannuksista (milj. mk) vuosina 1979-84.

	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Meijerimaito, milj.l.	181	274	193	183	153	175
Sianliha, milj. kg	13.3	12.5	26.7	23.1	7.5	5
Naudanliha, -"-	-	-	-	-	3.5	5
Kananmunat, -"-	6	13.8	15.5	18.1	15.5	21.5
Leipävilja, -"-	-	-	-	-	-	-
Rehuvilja, -"-	-	-	-	-	-	-
Vientikust., milj. mk	153	329	229	206	380	452

tapa päästä eroon maataloutta rasittavasta vientiosuudesta). Valtiovalta on kuitenkin sitoutunut erilaisin toimin ohjaamaan ja vähentämään tuotantoa, jotta yleensä näistä katoista olisi päästy sopimukseen. Toisaalta tuottajien voisi olla mahdollonta päästä tuotannonrajoitussopimukseen ilman lain suomaa tukea, mikä siis tavallaan pakottaa valtiovallan mukaan rajoitustoimiin. Maatalouden intressinä on tietenkin, että rajoitustoimet olisivat riittävän tehokkaita. Erilaisista tuotannon ohjaamis- ja rajoittamistoimista onkin muodostunut laaja järjestelmä, johon osoitettiin vuoden 1984 tulo- ja menoarviossa sekä lisämenoarvioissa noin 398 milj. mk.

Tuotannon rajoitusta koskevista laeista on tärkein laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta, joka on ns. puitelaki. Siihen perustuen tehtiin vuonna 1984

- maataloustuotannon
- kotieläintuotannon
- maidontuotannon ja
- kananmunantuotannon

vähentämissopimuksia sekä

- kesannoimissopimuksia.

Sen lisäksi on edelleen voimassa laki pellonvarauksesta ja tuotantoyksiköiden perustamisen luvanvaraisuudesta. Vientikustannusmaksuilla voi katsoa myös olevan osittain tuotantoa rajoittava vaikutus. Kaikki vuonna 1984 tehdyt sopimukset perustuivat edellä mainittuun puitelakiin. Seuraavassa tarkastellaan näitä toimenpiteitä yksityiskohtaisemmin.

9.1. Tuotannon rajoitus

Maataloustuotannon vähentämiseksi on solmittiin myös vuonna 1984 erityisiä maataloustuotannon vähentämissopimuksia iäkkäiden viljelijöiden kanssa. Tällöin viljelijä luopuu kaikesta maataloustuotannosta viiden vuoden ajaksi ja saa korvausta (noin 20-35 %) aikaisemmista tuloista. Näiden sopimusten tuotantovaikutus on kuitenkin ollut varsin vähäistä.

Kotieläintalouden vähentämissopimus on ollut käytössä vasta vuodesta 1984 alkaen. Järjestelmään liittymisen ehtona oli luopuminen kaikista ylituotantoa aiheuttavista kotieläimistä viideksi vuodeksi. Korvaus oli suhteessa kunkin tuotannonalan aikaisempiin tuloihin (suuruudeltaan noin 20-35 %). Sopimusten puitteissa sianlihan tuotanto alenee vuositasolla noin 5.7 milj. kiloa, kananmunantuotanto noin 1.4 milj. kiloa ja maidontuotanto noin 19 milj. litraa. Sikatalouden osalta järjestelmä täydensi hyvin edellisenä vuonna toteutettua pelkästään suuriin sikaloihin kohdistettua vähentämistäjärjestelmää, vaikka vaikutus ei ollutkaan aivan yhtä hyvä.

Maidotuotannon vähentämissopimus (maitobonus) on tärkeimpiä tämän hetkisiä tuotannon rajoitustoimia. Järjestelmää tehtiin houkuttelevammaksi vuonna 1984 siten, että vähimmäisvaatimus korvauksen saamiselle on 15 % suuruinen tuotannon alentaminen (tai 5,000 litraa) vuodessa. Aikaisemmin nämä rajat olivat 25 % tai 10,000 litraa. Sopimus tehdään kolmeksi vuodeksi ja viljelijä saa korvausta maidontuotannon vähentämisestä 90 penniä litralta. Vuoden 1984 aikana sopimuksia solmittiin arvion mukaan noin 25,500 lehmän ja 122 milj. maitolitrin osalta. Vuoden lopussa oli järjestelmän piirissä noin 42,500 lehmää, minkä tuotantoa alentavan vaikutuksen arvioitiin olevan vuositasolla noin 203 milj. litraa.

Kananmunantuotantoa pyrittiin vähentämään myös erityisillä sopimuksilla. Viljelijä sitoutui tällöin luopumaan kananmunantuotannosta neljäksi vuodeksi ja hän sai korvausta 50 mk teurastettua kanaa kohti kertakorvauksena. Vähentämissopimusten bruttovaikutus on vuositasolla noin 5 milj. kiloa. Kotieläintalouden vähentämissopimukset mukaanlukien kananmunantuotannon rajoitustoimien kokonaisvaikutuksen arvioidaan olevan 6.5 milj. kiloa

vuositasolla. Suurin osa tästä vähentämisestä olisi kuitenkin arvion mukaan tapahtunut ilman erityisiä sopimuksiakin. Kuten edellä on todettu, rajoitustoimet eivät ole olleet riittäviä, vaan tuotanto on noussut melko nopeasti viime vuosina.

Aikaisempina vuosina pyrittiin kananmunan tuotantoa rajoittamaan vähentämällä hautomoissa haudottavien kananpoikasten määrää. Tältä osin on annettu yleismääräyksiä, joiden avulla haudonnat on pyritty rajoittamaan aikaisempien vuosien suuruisiksi. Vuonna 1984 haudontoja rajoitettiin edelleen, joskin varsin lievinä. Hautomojen laajentaminen ja perustaminen on ollut viime vuosina kiellettyä.

Kesannointi otettiin jälleen sopimusten piiriin vuonna 1984. Kesannoitavan alan tuli olla vähintään neljännes tilan pinta-alasta ja sopimus tehtiin kolmeksi vuodeksi. Korvaus oli alueesta riippuen 1000-1200 mk hehtaarilta. Näitä sopimuksia tehtiin vuonna 1984 arvion mukaan noin 25,000 hehtaarin verran. Koko kesantoala oli vuonna 1984 noin 63,000 hehtaaria.

Pellonvarausjärjestelmän piirissä oli vuonna 1984 vain 40,000 hehtaaria peltoa. Korvausta on maksettu tilakoon mukaan porrastettuna ja se oli edelleen enimmillään 380 mk/ha vuonna 1984. Korvauksia ei ole muutettu vuoden 1981 jälkeen. Pakettipeltojen purkautumista on nopeutettu parina viime vuonna hieman siten, että korvauksen on voinut saada kokonaan sopimuksen loppuajalta, kun pelto on myyty maatalouskäyttöön. Peltojen paketointijärjestelmä on purkautumassa pääosin vuonna 1985.

Tuotantoyksiköiden perustamisen luvanvaraisuutta jatkettiin vuonna 1984. Yli 200 sikapaikan, yli 1000 kanan kanalan, yli 30,000 linnun broilerikanalan ja yli 20 lypsylehmän tai yli 120 naudnan navetan perustamiseen tarvitaan maatilahallituksen lupa. Paikallisviranomaisen (maatalouspiirin) lupa tarvitaan yli 8 lehmän navetan, 100 paikan sikalan ja 500 kanan kanalan perustamiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä olevan rehuomavaraisuuden vaatimusta tiukennettiin vuonna 1984 niin, että maatilahallituksen myöntämien lupien eli suurempien yritysten osalta vaadittiin 3/4 rehuomavaraisuus ja pienempien yritysten osalta 2/3 rehuomavaraisuus.

Vuonna 1984 noudatettiin lähes täydellistä investointikieltoa niin, että luvan edellyttäviä sikaloita ja kanaloita voitiin perustaa tai laajentaa vain poikkeustapauksissa ja nautakarjayrityksiäkin vain eräillä alueilla maan pohjois- ja itäosissa. Luvan edellytyksenä oli omistajan vaihdos, ja toiminta sai jatkua enintään entisessä laajuudessa.

9.2. Vientikustannusmaksut

Maatalouden osuus ylituotannon vientikustannuksista arvioitiin olleen viime vuonna 452 milj. mk. Kun edelliseltä vuodelta siirtyi rästä 49 milj. mk, jäi kannettavaksi yhteensä 501 milj. mk. Vientikustannusmaksut määrätään kuitenkin etukäteen ennusteiden mukaan, eivätkä ne siten voi täysin vastata vuoden lopussa laskettavaa lopullista kustannusta. Niinpä nytkin arvioidaan kerätyn vain 440 milj. mk, joten rästä jää vuodelle 1985 noin 60 milj. mk.

Maidon vientikustannusmaksua kerättiin vuoden alusta elokuun loppuun 7.5 p/l ja sen jälkeen 2.5 p/l. Vuoden 1985 alussa se nousee jälleen 5.5 penniin litralta. Sianlihan vientikustannusmaksu oli maaliskuun loppuun 15 p/kg ja sen jälkeen 5 p/kg. Vaikka sianlihantuotanto ei ylittänyt juuri vientikattoa, perittiin sianlihan (kuten myös maidon) vientikustannusmaksua myös rehuverona, jonka suuruus oli näiltä rehuseoksilta 12 p/kg kesäkuun loppuun ja 14 p/kg sen jälkeen. Kanarehujen osalta rehuvero oli vuoden alusta 20 p/kg ja heinäkuun alusta 24 p/kg. Lannoitevero oli vuoden alusta kesäkuun loppuun 10 p/kg ja sen jälkeen 12 p/kg. Suurilta sika- ja kanatalousyrityksiltä peritään lisäksi ns. lisättyä markkinointimaksua.

Edellä olevista luvuista käy ilmi, että maidon vientikustannusmaksu sekä rehuseos- ja lannoiteverot tuottavat pääosan kannettavista vientikustannusmaksuista.

9.3. Tuotannon tukeminen

Suomen tuotantopolitiikkaa sävyttää tuotannon rajoitustoimet. Tuotantoa tuetaan kuitenkin jossain määrin. Tuki kohdistuu ennen muuta naudanlihan tuotantoon, jonka oletettiin alenevan alle kotimaisen kysynnän, ellei tukitoimiin ryhdyttäisi. Tuotantoa on ollut mahdollista lisätä nostamalla teuraspainoja. Aikaisemmin teurastettiin osa vasikoista jo hyvin pieninä, jolloin mahdollisuus tuottaa naudanlihaa väheni. Varsinaista pihvikarjaa Suomessa on vielä vähän, joten teuraseläimet tulevat pääasiassa maitotiloilta. Tuotannon tukeminen on ilmeisesti onnistunut hyvin, sillä naudanlihaa on jouduttu viemään ulkomaille jo monena vuotena. Kulutusennusteet ovat myös olleet liian optimistisia.

Tuotantotuki naudanlihalle tapahtuu lisähintana tietyn teuraspainon mukaan. Yli 160 kilon teuraille (yli 130 kilon hiehoille) maksetaan lisähintaa taulukon 11 alaviitteen mukaan. Lampaanlihalle maksetaan myös ylimääräistä tuotantopalkkiota. Kaikki tämä tuki toteutetaan maatalouden sisäisenä tulonsiirtona kuten muukin hintapolitiinen tuki.

Varsinaista pihvikarjan pitoa tuetaan maksamalla ns. emolehmäpalkkiota. Sen suuruus oli 850 mk/lehmä vuonna 1984. Ohjelman puitteissa oli vuonna 1984 noin 8000 lehmää. Uusia sopimuksia ei tehty vuonna 1984.

Leipäviljan tuotannon lisäämistuesta luovuttiin lopullisesti vuonna 1984. Rehuviljasta maksettiin kuitenkin aluetukea maan pohjoisissa osissa 170 mk/ha.

Maatalouden sisäistä tulonjakoa tasoitetaan hyvin monella tavalla. Tämä toiminta johtaa tietenkin tavallaan myös tuotannon tukemiseen, vaikka sitä sillä ei välttämättä tarkoiteta. Luvussa 11 on lyhyt yhteenveto tulonjakoa edistävästä toimista.

10. Maatalouden investoinnit

Maataloustuotannon lyhytaikaiset (vuosittaiset) vaihtelut riippuvat ennen muuta säätekijöistä, mutta josain määrin myös lannoitteiden ja rehujen käytöstä. Pitemmällä aikavälillä tuotannon suuruuden voidaan katsoa riippuvan ennen muuta tuotantokapasiteetista eli pääomista, maasta ja työvoimasta. Maatalouden investoinnit tuotantorakennuksiin, koneisiin ja maahan antavat yleispuitteet tuotannon määrälle. Uusien navettojen tai sikaloiden rakentaminen tai vanhojen korjaaminen sekä pellon raivaaminen lisäävät tuotantokapasiteettia ja siten myös tuotantoa. Maatalouden tuotantokapasiteetin voidaan katsoa olevan lähes täyskäytössä jatkuvasti, joskin julkinen valta on viime vuosina pyrkinyt alentamaan kapasiteetin käyttöastetta esim. kesannoimispalkkioin sekä maito- ja sika-bonusin.

Puhtaasti taloudelliselta kannalta katsottuna tuotannon rajoittamisen pitäisi lähteä tuotantokapasiteetin mitoittamisesta siten, että se on oikeassa suhteessa tuotantotavoitteisiin. Siten investoinnit pitäisi mitoittaa niin, että ne tukisivat juuri oikean tuotantokapasiteetin saavuttamista. Jos tällainen taso saavutetaan, ei tarvittaisi olemassa olevia tuotannon rajoituksia, mikä olisi tietenkin ihanteellisin ratkaisu viljelijöitä ajatellen. Tuotantokiintiöthän voivat saattaa viljelijän vaikeaan taloudelliseen asemaan, varsinkin jos hänellä on velkapääomaa.

On tietenkin selvää, että investointien säätely on yhtä lailla vaikeaa kuin tuotannon rajoittaminen. Investointien rajoittamisella olisi kuitenkin se etu, että se ei vaikeuttaisi jo olemassa olevia tiloja. Perustamislupajärjestelmä tähtää tietenkin investointien säätelyyn, mutta säätelyä voisi yrittää laajentaa, kunnes oikea tuotantokapasiteetti olisi saavutettu.

Maatalouden investoinnit ovat kasvaneet varsin voimakkaasti parina viimeisenä vuonna. Sellaisenaan se on huolestuttavaa, koska se ilmaisee pyrkimyksiä lisätä tuotantoa. Bruttoinvestoinnit vaihtelevat kuitenkin vuosittain mm. sadon tai yleensä taloudellisen tuloksen mukaan ja myös muut kansantalouden tekijät kuten yleinen taloudellinen kasvu, luotonsaantimahdollisuudet, kantorahatulot, jne. voivat

vaikuttaa investointien vaihteluihin. Oleellisinta investoinneissa on tietenkin, miten suuri osa niistä menee uusintainvestointeihin ja millä osalla luodaan uutta tuotantokapasiteettia. Siitä ei valitettavasti ole tietoa.

10.1 Investointituki

Valtio tukee maatalouden investointeja antamalla halpakorkoista lainaa maatalouden kehittämisrahaston kautta. Kehittämisrahastoon siirrettiin vuonna 1984 budjetin kautta 780 milj. mk, minkä lisäksi rahastolla oli käytettävissä lainoitukseen korkotuloja ja lainojen lyhennyksiä ynt. 155 milj. mk, joten kokonaislainoitus oli yht. 935 milj. mk. Sen lisäksi budjetissa oli varattu 80 milj. mk korkotukeen, minkä avulla yksityiseltä pankkisektorilta saatujen lainojen korkoa voitiin alentaa samalle tasolle kuin kehittämisrahastonkin lainojen korko. Korkotukilainoja myönnettiin arvion mukaan noin 400 milj. mk vuonna 1984. Kehittämisrahaston lainat ovat menneet pääasiassa kehitysalueille, joten Etelä- ja Sisä-Suomen viljelijät ovat joutuneet turvautumaan korkotukilainoihin, joiden takaisinmaksuaika on jossain määrin lyhyempi kuin kehittämisrahaston lainojen maksuaika.

Merkittävä investointitukijärjestelmä on kehittymässä ns. starttirahajärjestelmästä. Sen perusteella nuori (alle 35 vuotias) viljelijä voi saada valtion apua (enintään 50 000 mk) ryhtyessään viljelemään hankkimaansa maatilaa. Avustusta voi käyttää mm. koneiden ja laitteiden tai esim. lannoitteiden ostoon. Tarkoituksena on keventää uusien maanviljelijöiden velkataakkaa, sillä esim. muissa maissa ovat juuri uudet yrittäjät joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin velkojen takia. Budjetissa oli varattu 61 milj. mk vuodelle 1984, mutta sitä jouduttiin korottamaan vuoden lopulla annetussa lisämenoarviossa 25 milj. mk:lla, koska hakemuksia tuli ennakoitua enemmän. Kaikki tietyt ehdot täyttävät tilat voivat saada tätä avustusta.

10.2 Maatalouden velkaantuminen

Suomen maatalous ei ole ainakaan vielä joutunut niin pahaan velka-kierteeseen kuin eräiden muiden maiden maataloudet. Velkojen hoito ei ole muodostunut kohtuuttoman vaikeaksi, koska julkinen valta on tukenut investointitoimintaa, kuten edellä on käynyt ilmi ja koska virallinen korkotaso, jonka mukaan maatalous on sanut "kovan rahan" lainat, on säännösteltyä eikä ole noussut niin korkeaksi kuin on tapahtunut monissa läntisissä maissa. Maatalouden investointitoiminta on kuitenkin ollut nopeaa. Uuden tilan tuottokuntoon saattaminen vaatii usein suuria investointeja ja paljon lainanottoa. Suomessakin voidaan joutua maatalojen konkursseihin. Maatalouspolitiikan tekijät ovat kuitenkin pyrkineet estämään sen. Niinpä esim. maatalouden velkaantumista selvittämään asetettiin vuonna 1982 erityinen toimikunta, joka jätti mietintönsä vuoden 1984 lopulla.

Tämä maatalojen velkarasitustoimikunta totesi mietinnössään, että maatalouden velkakanta on noussut reaalisesti 1970-luvun puolivälin jälkeen ja vaikka myös pääomakanta on noussut reaalisesti, velkaisuusaste on noussut myös jossain määrin. Koska osa pääomakannan kasvusta johtuu maan hinnan kallistumisesta, velkaisuusaste on tosiasiassa noussut selvästi. Varsinkin kotieläintaloutta harjoittavien nuorten viljelijöiden tilojen velkankantokyky on tomikunnan selvityksen mukaan huono.

Vuosina 1979 ja 1981 toteutettiin erityinen vakauttamislainajärjestelmä, jolla tuettiin pahoin velkaantuneiden tilojen velkojen maksamista kehittämisrahaston varojen turvin. Toimikunta ehdotti, että jälleen käytettäisiin samanlaista menettelyä. Tätä varten tulisi säätää uusi vakauttamislaki, joka koskisi vuosina 1980-1984 syntyneitä lainoja. Sen perusteella vakautettaisiin pahoin velkaantuneiden tilojen lainat eli ne muutettaisiin pitkäaikaisiksi ja matalakorkoisiksi luotoiksi. Järjestelmä toteutettaisiin kehittämisrahaston varojen turvin.

Toimikunta totesi lisäksi, että poikkeuksellisiin toimiin ei yleensä tulisi mennä, vaan ylivelkaantuminen tulisi estää ennakolta. Tämä edellyttää toimikunnan mielestä sitä, että pääomakustannusten

nousua hillitään sekä lisätään omarahoitusosuutta ja suunnitellaan investoinnit entistä tarkoituksenmukaisemmin.

11. Tulonjakopolitiikkaa

Maatalouden sisäistä tulonjakoa tasoitetaan mittavalla tukipolitiikalla, joka tapahtuu valtion budjetin kautta. Maataloutuloratkaisujen yhteydessä on aina osa hintojen korotuksista siirretty hintapoliittiseen tukeen, jonka suuruus oli vuonna 1984 hintaratkaisun mukaan 1 981.5 milj. mk. Tämän suuruinen summa on siis jätetty siirtämättä tavoitehintoihin, mutta se maksetaan erilaisena tukena kuten esim. pinta-alalisinä, aluetukena, maidon lisähintana, jne. viljelijöille. Voidaan sanoa, että kysyeisellä summalla voidaan tasoittaa tuloeroja jo verraten paljon. Sen lisäämistä eivät kaikki tahot enää pidä toivottavana. Nykyisen hintalain mukaan hintapoliittista tukea on nostettava samassa suhteessa kuin tavoitehintoja.

Pinta-alalisillä tuetaan pienituloisia viljelijöitä ja sitä voi saada koko maassa, jos tulot jäävät alle tietyn minimirajan, joka määrätään vuosittain verotuksen mukaan. Tuki on sidottu pinta-alan lisäksi kotieläinten lukumäärään ja se on suurimmillaan 7-8 hehtaarin tiloilla. Pinta-alalisin suuruus oli jakoyksiköltä 548 mk vuonna 1984. Pohjois-Suomessa se maksetaan korotettuna aina 50 %:iin saakka.

Maidon lisähinta (ks taulukon 11 alaviite) on porrastettu tuotannon suuruuden mukaan, joten se palvelee myös tulonjakotavoitteita.

Aluetukea maksetaan maidon ja lihan tuottajille tuotantoavustuksena tuoteyksikköä kohti. Tätä varten maa on jaettu kaikkiaan 8 alueeseen, joille kullekin on erikseen määrätty maidon ja lihan tuotantoavustus. Alueiden rajat ovat muotoutuneet käytännön ratkaisujen mukaan ja niitä on muutettu melkein jatkuvasti. Parhailleen istuu erityinen toimikunta, jonka tehtävänä on yksinkertaistaa koko tukipolitiikka. Sen tuli jättää mietintönsä vuoden 1985 alussa.

Aluetuella on huomattava merkitys Pohjois-Suomen viljelijöille. Esim. maidon aluetuki on Oulunläänissä 14.5-26.5 p/l ollen suurimmillaan läänin itä- ja pohjoisosissa. Aivan maan pohjoisimmissa kunnissa maidon lisähinta oli 57 p/l, sianlihan tuotantotuki 0.75 p/kg ja naudanlihan tuotantotuki 7.80 mk/kg.

Rehuhintaa alennetaan maan pohjoisosissa maksamalla erityistä alennustukea, joka voi olla jopa 45 % ostorehukustannuksista kuitenkin enintään 9000 mk vuodessa.

12. Sosiaalipoliittikkaa

Maanviljelijät ovat samalla kertaa sekä yrittäjiä että työntekijöitä, minkä takia heidän sosiaaliturvansa kehittäminen on kulkenut muiden jäljessä. Tuottajajärjestöt ovatkin viime vuosina pyrkineet maataloustuloneuvottelujen yhteydessä korostamaan sosiaalipoliittisten seikkojen merkitystä ja parantamaan viljelijöiden sosiaaliturvaa.

Viimeisin parannus on vuosiloman pidentäminen yhdellä päivällä viime kevään tuloratkaisun yhteydessä. Kotieläintaloutta harjoittavat viljelijät voivat nyt saada lomakauden 1985/86 alusta 15 päivän vuosiloman. Kunta palkkaa täksi ajaksi lomittajan. Maatalous maksaa lomakustannuksista noin puolet, mikä toteutetaan hintaratkaisujen yhteydessä alentamalla tavoitehintoja vastaavalla summalla. Vuoden 1984 aikana vähennettiin korotustarpeesta 19 milj. mk. Osa tästä summasta menee tosin sijaisapujärjestelmään.

Viikkovapaajärjestelmää ollaan kehittämässä edelleen. Se ulotetaan koskemaan kaikkia viljelijöitä vuoden 1985 alusta alkaen. Sen puitteissa viljelijöillä on mahdollisuus saada enintään 12 vapaapäivää vuoden kuluessa, kuitenkin vain 1 päivä kerrallaan. Viljelijät joutuvat maksamaan lomittajan kustannuksista osan, kuitenkin enintään 50 %. Tavoitteena on, että perittävät maksut olisivat keskimäärin 30 % järjestelmästä aiheutuvista kustannuksista. Ne otetaan huomioon maatalouden hintaratkaisun kustannuslaskelmassa. Toisaalta viikkovapaatoimintaan käytettyjen budjettimäärärahojen lisäys luetaan maatalouden saamaksi tuloksi ellei neuvotteluissa toisin sovita.

Maatalouden sijaisapua, työterveyshuoltoa ja eläketurvaa kehitetään edelleen, mistä sovittiin kevään maataloutuloneuvottelujen yhteydessä.

13. Maidon kaksihintajärjestelmä

Maidontuotannon rajoittamiseksi on ollut jo pitemmän aikaa voimassa maidon tuotantokatto (vrt. taulukko 13). Tämä kollektiivinen järjestelmä ei ole kuitenkaan ollut tehokas, vaan meijeriin tullut maitomäärä on jatkuvasti kasvanut. Vuoden 1985 alusta tuli voimaan ns. maidon kaksihintajärjestelmä, jonka avulla maidontuotanto toivotaan saatavan hallintaan.

Maidon kaksihintajärjestelmä perustuu lakiin, joka voitiin hyväksyä vain vuodeksi 1985, koska oppositio esti lain säätämisen 3-vuotiseksi. Laki tulee siis säätää uudelleen ensi vuodeksi. Lain mukaan kullekin maitotilalle asetetaan kiintiö, joka määräytyy vuosien 1981/82 ja 1982/83 mukaan (niistä suuremman tuotannon mukaan). Kukin tila voi kuitenkin tuottaa vapaasti 30 000 litran saakka. Mikäli tilan maidontuotanto ylittää kiintiön, maksetaan ylityksen osalta vain maailmanmarkkinahinta. Käytännössä se tapahtuu siten, että ylityksen osalta peritään 1.60 mk/l suuruinen kiintiömaksu vuonna 1985.

Meijerit ovat ilmoittaneet vuoden alussa kullekin maitotilalle sen tuotantokiintiöt ja viljelijöillä oli kuukausi aikaa anoa muutosta kiintiöön. Valtioneuvosto tulee vuosittain päättämään kiintiöiden muuttamisesta sekä antamaan määräyksiä siitä, miten yksityisten tilojen kiintiöitä voidaan muuttaa sekä miten määrätään kiintiöt uusille maitotiloille. Viranomaiset tulevat siis säätämään yksityisten tilojen kiintiöitä, joten niistä ei tule vapaasti kaupattavia. Järjestelmä on siis tässä mielessä jäykkä, eikä tule juuri sallimaan rakennemuutosta ainakaan lain voimassaolon alkuaikoina.

Suomessa on vuoden 1985 alusta alkaen siis kaksinkertainen tuotantokiintiö: kollektiivinen tuotantokatto ja tilakohtainen kiintiö. Jälkimmäisten summa on suurempi kuin tuotantokatto. Tilakohtainen kiintiö ei myöskään suoranaisesti pakota alentamaan tuotantoa juuri

yhdelläkään tilalla kuten on asianlaita esim EEC:ssä. Se tekee kuitenkin tuotannon lisäämisen kannattamattomaksi, ja tulee siten ilmeisesti ajan mittaan alentamaan tuotantoa, ellei sitten anneta uusia lupia, jotka mitätöivät järjestelmän. Maatalouden markkinoimisvastuu tulee kuitenkin jäämään maidon osalta niin kauaksi aikaa, kunnes tuotanto on puodonnut alle tuotantokaton.

IV. YHTEENVETO JA LOPPUPÄÄTELMÄ

Suomen taloudellinen kehitys oli hyvä vuonna 1984. Bruttokansantuote kasvoi noin 4 %, kauppatase oli ylijäämäinen ja valuuttavaranto kasvoi. Työttömyys aleni 5.8 %:iin, joskin sitä pidetään liian korkeana.

Maatalous kehittyi myös suotuisasti. Sato oli kokonaisuudessaan verrattain hyvä. Rehuyksikkösato oli 2647 ry/ha eli kaikkien aikojen toiseksi paras. Syksyn sateet pilasivat kuitenkin hieman kokonaiskuvaa. Mm. osa vehnästä oli laadullisesti vain rehuksi kelpaavaa ja osa jäi jopa korjaamatta. Samoin kävi myös kauralle. Rehuviljaa tuli kuitenkin selvästi yli oman kulutustarpeen, ja sitä on tarkoitus viedä ulkomaille tai siirtää varastoihin noin 450 milj. kg. Muiden tuotteiden osalta saatiin myös vähintään tyydyttävä sato.

Kahden hyvän (vuosien 1983 ja 1984) sadon ansiosta maatalouden tulokehitys on ollut hyvä. Ennakoarvion mukaan maataloustulo kasvoi viime vuonna 12 %. Tuottajahintojen nousulla noin 6 % oli tietenkin suurin vaikutus tulojen kasvuun mutta toisaalta tuotantopanosten määrä laski hieman. Ennen muuta rehujen ja lannoitteiden ostot vähenivät tuntuvasti.

Ylituotanto-ongelmat ovat edelleen eniten työllistäneet maatalouspolitiikan tekijöitä. Tuotantokattojen ylityksistä ei ole päästy, ja niin maatalouden osuus ylituotannon vientikustannuksista oli n. 500 milj. mk eli 7 % maataloustulosta. Erilaisia tuotannonrajoitustoimia oli käytössä runsaasti, mutta niillä ei ole saavutettu toivottua tulosta.

Vuoden 1985 alku toi mukanaan uuden vaiheen tuotannonrajoituksiin. Tällöin astui voimaan maidon 2-hintajärjestelmä. Se ei kuitenkaan suoraan pakota tuotannon alentamiseen, mutta estää kuitenkin tuotannon lisäämisen. Järjestelmää on vastustettu mm. sen byrokraattisuuden takia, eikä lakia saatukaan kuin 1-vuotiseksi.

Suomen maatalouspolitiikan hoitoon vaikuttaa tavoitteiden ristiriitaisuus. Tuotantoa tulisi alentaa, koska vientihinta peittää vain osan tuotantokustannuksista. Maaseudun asuttuna pitäminen on kuitenkin katsottu maatalouden tehtäväksi, ja silloin jokainen tila pitäisi pitää tuotannossa. Maassamme on kuitenkin paljon pieniä tiloja, jotka tarjoavat hyvin huonon toimeentulon. Tuotantoa tulisi siis lisätä, mutta se on yleisten tuotantotavoitteiden vastaista. Ristiriita on sovittamaton.

Lähteitä:

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset. Maatilahallitus.

Tilastokatsauksia. Tilastokeskus.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot.

Taloudellinen katsaus 1984. Valtiovarainministeriö.

Suomen säädöskokelma.

Maataloustuottaja, vuosikerta 1984.

Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen tilastot.

Liitetaulukko 1. Eräitä hintaindeksejä.

	Tukkuhinta- indeksi	Kuluttajahinta- indeksi	Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi
1970	100	100	100.0
1971	105	106	103.7
1972	114	114	115.0
1973	134	127	129.4
1974	167	150	150.2
1975	189	176	188.2
1976	211	201	213.6
1977	233	226	229.4
1978	245	243	242.5
1979	266	261	257.2
1980	309	291	288.2
1981	352	326	324.5
1982	378	357	370.0
1983	400	388	394.8
1984 ^e	424	415	420.7

Liitetaulukko 2. Maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi alaindekseineen.

	Tuotantopanosten hintaindeksi	Tarvikehin- taindeksi	Kone- ja kalusto- kustannusindeksi	Rakennuskus- tannusindeksi
1970	100.0	100.0	100.0	100.0
1971	107.9	103.6	109.2	109.2
1972	116.9	107.6	120.2	123.6
1973	135.6	122.2	133.4	155.5
1974	167.9	154.6	162.7	201.4
1975	205.9	188.4	208.3	230.2
1976	238.4	255.3	231.2	255.4
1977	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	304.3	282.8	308.7	325.6
1980	341.7	318.0	341.2	372.1
1981	394.0	384.9	374.6	400.8
1982	427.5	423.2	404.0	424.2
1983	464.2	461.3	445.7	454.3
1984 ^e	501.7	501.9	473.4	479.6

Liitetaulukko 3. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen ¹⁾ määrä 1000 kpl	Tilojen ¹⁾ keski- koko, ha	Maidonlähet- täjien luku- määrä 1000 kpl	Maatalouden työvoima 1000 henk.	% koko työvoimasta
1970			190	404	19.0
1971			175	374	17.6
1972	274.4	9.31	163	339	16.0
1973	265.9	9.54	151	304	14.0
1974	258.2	9.79	140	303	13.6
1975	248.7	10.05	128	277	12.5
1976	242.7	10.26	119	244	11.3
1977	237.7	10.43	112	223	10.6
1978	232.8	10.60	104	208	10.0
1979	229.3	10.78	98	200	9.4
1980	224.7	10.96	91	200	9.1
1981	218.9	11.16	85	200	8.9
1982	212.6	11.42	78	206	9.0
1983			74	246 ²⁾	10.3 ²⁾
1984 ^e			70	245	10.2

1) yli 1 pelto ha.

2) Tiedonkeruumenetelmä uudistettu v. 1983, tiedot ei ole vertailukelpoisia aikaisempiin.

Liitetaulukko 4. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan sekä lehmien keskituotos.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1970	889.1	3677	1002.4	4470.9
1971	849.3	3806	1129.3	5249.0
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4478	1410.2	6040.7
1981	700.8	4450	1467.1	5200.2
1982	689.2	4493	1475.3	5291.5
1983	663.1	4778	1440.7	5440.4
1984	659.5	4790 (e)	1389.8 ¹⁾	6025.3

1) Lukuun sisältyvät myös meijereiden siat.

Liitetaulukko 5. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P	K
1969-70	58.3	27.2	40.0
1970-71	63.7	29.4	43.5
1971-72	68.5	30.5	46.5
1972-73	69.4	30.8	47.4
1973-74	78.2	33.9	52.0
1974-75	85.8	34.2	53.9
1975-76	79.6	29.5	47.6
1976-77	65.4	25.0	41.1
1977-78	69.1	25.8	43.3
1978-79	76.9	27.8	47.4
1979-80	83.3	28.0	50.2
1980-81	82.4	27.8	49.3
1981-82	78.7	26.8	47.5
1982-83	91.4	29.9	53.8
1983-84	90.7	30.9	55.9

Liitetaulukko 6. Maatalouden tuotto käyvin hinnoin, milj. mk.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Kasvinviljelytuotto						
Ruis	63.3	82.4	148.8	121.3	67.2	184.4
Vehnä	178.4	173.0	310.9	345.8	544.3	901.8
Ohra	455.2	461.7	572.5	644.1	826.2	1338.5
Kaura	177.5	200.6	308.1	350.9	488.2	779.9
Ruokaperuna	88.2	122.3	216.5	198.8	362.3	205.6
Teollisuusperuna	73.7	88.5	98.6	102.5	110.6	182.0
Sokerijuurikas	206.8	199.2	286.3	253.5	349.6	454.0
Öljykasvit	86.3	94.1	166.7	182.1	264.3	388.0
Herneet	9.9	10.3	10.3	20.1	33.7	51.5
Nurmikasvien siemenet	12.5	20.2	26.4	42.5	45.6	43.5
Yhteensä	1351.8	1452.3	2145.1	2261.6	3092.0	4529.2
Puutarhatuotto						
Vihannekset	210.2	205.7	261.8	369.7	373.4	373.3
Juurekset	40.0	22.6	47.5	36.1	51.3	46.5
Hedelmät	30.3	42.0	40.3	46.9	30.3	49.8
Marjat	60.0	66.9	71.0	142.1	173.6	168.8
Yhteensä	340.5	337.2	420.6	594.8	628.6	638.4
Kotieläintuotto						
Maito	4773.3	5176.4	5762.5	6119.2	6881.9	7604.3
Naudanliha	1548.1	1676.8	2007.8	2380.2	2586.4	2836.8
Pikkuvaskanliha	4.1	6.6	2.5	4.1	4.2	2.9
Sianliha	1400.4	1543.9	1711.0	2057.9	2290.0	2422.3
Lampaanliha	15.6	17.1	19.6	23.9	28.4	31.3
Hevosliha	11.6	10.0	11.4	12.8	12.5	13.4
Siipikarjanliha	76.6	93.8	114.3	147.7	156.4	182.1
Villa	1.6	1.7	1.7	2.1	2.3	1.7
Kananmunat	440.8	486.0	577.7	674.2	764.2	826.0
Eläinten vienti	7.7	5.3	5.4	7.4	9.4	10.3
Yhteensä	8279.8	9017.6	10213.9	11429.5	12735.7	13931.1
Tuet						
Vilj.koonmuk.hintapol.	217.4	246.0	283.2	351.3	426.8	500.4
Lypsylehm. luvun muk.	16.8	36.8	40.5	42.6	48.4	53.7
Qstoreh.hinnanalkorv.	22.4	25.4	27.4	34.3	44.6	49.4
Leipäviljan tuot.palk.	-	-	-	-	79.5	16.8
Rehuviljan tuot.palk.	-	-	-	-	28.7	30.3
Naudanlihan tuotantopalk.	-	-	3.6	3.0	5.2	6.0
Käynnistystuki	-	-	-	-	0.0	10.5
Yhteensä	256.6	308.2	354.7	431.2	633.2	667.1
Korvaukset						
Satovahinkojen korv.	17.5	11.5	7.9	2.3	426.8	19.1
Tuotannonmuutossop. (4a§)	-	-	2.8	20.5	48.7	66.1
Kananm.tuot.väh.sop.	-	-	-	11.9	5.0	5.5
Maidontuot.väh.sop.	-	-	-	8.6	24.1	49.5
Sikatal.väh.sop.	-	-	-	-	-	1.5
Kesannoimissop.	-	20.6	31.1	-	-	-
Yhteensä	17.5	32.1	41.8	43.3	504.6	141.7
Tuotto yhteensä	10246.2	11147.4	13176.1	14760.4	17594.1	19907.5
Indeksi (1975=100)	126.5	137.6	162.7	182.2	217.2	245.8
Muutos edell.vuodesta %	+2.7	+8.8	+18.2	+12.0	+19.2	+13.1

Liitetaulukko 6, jatkoa. Maatalouden kustannukset käyvin hinnoin, milj. mk.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Väkilannoitteet	975.6	1059.8	1232.3	1333.9	1635.8	1746.1
Maatalouskalkki	54.0	50.9	69.8	41.7	72.8	130.7
Väkirehut	1584.3	1854.4	2416.6	3097.5	3752.4	3422.5
Rehunsäilöntäaineet	64.0	76.0	86.5	95.8	93.6	126.9
Kasvinsuojeluaineet	89.2	116.5	134.4	141.4	140.7	192.5
Työvälineet ja laitteet	57.8	66.3	77.8	85.2	96.7	109.6
Kuorittu maito	27.1	20.6	20.7	20.5	24.4	21.3
Hera	2.3	2.3	2.4	3.0	3.7	4.6
Poltto- ja voiteluaineet	365.8	480.1	609.8	701.9	866.9	926.7
Sähkö	174.0	189.1	209.2	243.7	273.7	263.7
Ostosiemenet	215.6	229.8	237.3	274.7	378.2	398.1
Palkat	253.3	265.0	271.7	278.9	304.7	299.4
Sosiaalikustannus	102.5	107.5	112.1	118.7	135.1	132.2
Kone- ja kalustokust.	1691.3	1935.1	2210.7	2526.5	2764.4	3100.8
Rakennuskustannus	668.5	721.8	870.8	969.5	1096.2	1220.7
Korkokustannus	299.3	346.4	448.9	528.7	613.3	684.7
Eläinten tuonti	0.4	0.4	0.6	0.8	0.3	1.3
Yleiskustannus	574.0	644.6	724.9	809.4	888.8	929.7
Kustannus yht.	7199.0	8166.6	9736.5	11271.8	13141.7	13711.5
Indeksi (1975=100)	144.6	164.1	195.6	226.4	264.0	275.4
Muutos edell.vuodesta %	+15.5	+13.4	+19.2	+15.8	+16.6	+4.3
Tuotto	10246.2	11147.4	13176.1	14760.4	17594.1	19907.5
Kustannus	7199.0	8166.6	9736.5	11271.8	13141.7	13711.5
Maataloustulo	3047.2	2980.8	3439.6	3488.6	4452.4	6196.0
Indeksi (1975=100)	97.6	95.5	110.2	111.8	142.6	198.5
Muutos edell.vuodesta %	-18.6	-2.2	+15.4	+1.4	+27.6	+39.0

Liitetaulukko 7. Maatalouden tuotto vuoden 1980 hinnoin, milj. mk.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Kasvinviljelytuotto						
Ruis	101.9	105.0	148.8	111.3	55.1	128.4
Vehnä	309.3	245.7	310.9	330.8	447.6	630.9
Ohra	593.4	567.8	572.5	509.9	566.5	836.1
Kaura	230.9	244.3	308.1	286.3	343.5	499.2
Ruokaperuna	157.8	177.1	216.5	190.6	221.0	216.4
Teollisuusperuna	91.7	101.7	98.6	89.2	81.4	129.8
Sokerijuurikas	234.0	221.5	286.3	215.0	251.2	337.1
Öljykasvit	107.7	110.6	166.7	164.5	198.9	249.0
Herne	10.3	10.3	10.3	11.6	16.2	21.5
Nurmikasvien siemenet	7.8	19.0	26.4	28.0	37.7	34.3
Yhteensä	1844.8	1803.0	2145.1	1937.2	2219.1	3082.7
Puutarhatuotto						
Vihannekset	278.0	281.0	261.8	271.0	289.1	315.0
Juurekset	54.0	30.1	47.5	32.8	25.1	39.7
Hedelmät	32.4	47.9	40.3	56.5	32.6	53.1
Marjat	72.5	75.2	71.0	122.4	152.4	132.5
Yhteensä	436.9	434.2	420.6	482.7	499.2	540.3
Kotieläintuotto						
Maito	5670.5	5703.9	5762.5	5577.7	5557.4	5679.3
Naudanliha	1868.7	1909.4	2008.5	2150.1	2059.8	2039.4
Pikkuvasikanliha	4.9	7.4	2.5	3.7	3.7	2.5
Sianliha	1564.1	1660.3	1711.0	1825.4	1829.5	1795.0
Lampaanliha	19.6	19.6	19.6	21.8	24.0	26.2
Hevosenliha	13.9	11.4	11.4	11.4	10.1	10.1
Siipikarjanliha	90.1	103.7	114.3	128.7	124.9	138.5
Villa	1.7	1.7	1.7	1.6	2.0	1.4
Kananmunat	560.8	555.6	577.7	583.5	565.2	606.3
Eläinten vienti	8.6	5.8	5.4	6.5	7.5	7.7
Yhteensä	9802.9	9978.8	10214.6	10310.4	10184.1	10306.4
Tuet						
Vilj.koonmuk.hintapol.	274.8	285.8	283.2	309.2	349.6	386.8
Lypsylehm. luvun muk.	21.2	42.8	40.5	37.5	39.6	41.5
Ostoreh.hinnanalkorv.	28.3	29.5	27.4	30.2	36.5	38.2
Leipäviljan tuot.palk.	-	-	-	-	65.1	13.0
Rehuviljan tuot.palk.	-	-	-	-	23.5	23.4
Naudanlihan tuot.palk.	-	-	3.6	2.6	4.3	4.6
Käynnistystuki	-	-	-	-	0.0	8.1
Yhteensä	324.3	358.1	354.7	379.5	518.6	515.6
Korvaukset						
Satovahinkojen korv.	22.1	13.4	7.9	2.0	349.6	14.8
Tuotannonmuutossop. (4a§)	-	-	2.8	18.0	39.9	51.1
Kananm.tuot.väh.sop.	-	-	-	10.5	4.1	4.3
Maidontuot.väh.sop.	-	-	-	7.6	19.7	38.3
Sikatal.väh.sop.	-	-	-	-	-	1.2
Kesannoimissop.	-	23.9	31.1	-	-	-
Yhteensä	22.1	37.3	41.8	38.1	413.3	109.7
Tuotto yhteensä	12431.0	12611.4	13176.8	13147.9	13834.3	14554.7
Indeksi (1975=100)	102.2	103.7	108.4	108.1	113.8	119.7
Muutos edell.vuodesta %	-3.3	+1.5	+4.5	-0.2	+5.2	+5.2

Liitetaulukko 7, jatkoa. Maatalouden kustannukset vuoden 1980 hinnoin, milj. mk.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Väkilannoitteet	1088.0	1138.1	1232.3	1091.3	1640.7	1310.2
Maatalouskalkki	52.4	52.7	69.8	39.2	59.9	102.5
Väkirehut	1749.7	2025.1	2416.6	2530.3	2720.7	2185.2
Rehunsäilöntäaineet	82.9	90.4	86.5	89.2	87.9	115.2
Kasvinsuojeluaineet	102.0	129.0	134.4	129.9	124.2	146.4
Työvälineet ja laitteet	70.8	73.5	77.8	77.3	82.2	84.7
Kuorittu maito	49.8	22.7	20.7	17.2	13.6	10.9
Hera	2.4	2.4	2.4	2.6	2.6	2.6
Poltto- ja voiteluaineet	713.1	746.7	609.8	564.2	679.4	679.4
Sähkö	198.8	209.6	209.2	208.6	219.1	220.0
Ostosiemenet	347.5	257.7	237.3	233.0	270.6	261.8
Palkat	315.8	293.7	271.7	249.6	242.7	223.4
Sosiaalikustannus	127.8	119.2	112.1	106.3	107.6	98.6
Kone- ja kalustokust.	2058.9	2140.8	2210.7	2299.1	2342.6	2382.3
Rakennuskustannus	853.9	865.2	870.8	891.7	956.3	988.7
Korkokustannus	434.2	469.9	448.9	450.5	536.7	565.4
Eläinten tuonti	0.5	0.5	0.6	0.7	0.2	1.0
Yleiskustannus	725.6	748.9	724.9	712.5	728.0	728.0
Kustannus yht.	8974.1	9386.1	9736.5	9693.2	10815.0	10106.3
Indeksi (1975=100)	104.3	109.1	113.2	112.7	125.7	117.5
Muutos edell.vuodesta %	+9.8	+4.6	+3.8	-0.4	+11.5	-6.6

